Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Principles of Mass Communication (230112101)

वार, दिनांक : गुरूवार, १५-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. १२

१) खालीलपैकी कोणते संवादाचे प्राथमिक कार्य आहे?
अ) मनोरंजन करण्यासाठी
ब) माहिती देणे, प्रभाव पाडणे आणि मनोरंजन करणे
क) प्रेक्षकांना गोंधळात टाकणे
ड) वातावरणात आवाज निर्माण करणे

२) संप्रेषणाची प्रक्रिया काय आहे?
अ) फक्त संदेश पाठवणे
ब) संदेश एन्कोड करणे, प्रसारित करणे आणि डीकोड करणे
क) संदेश ऐकणे
ड) विविध स्वरूपांमध्ये सामग्रीची निर्मिती

३) खालीलपैकी कोणते मौखिक संप्रेषण उत्तम प्रकारे परिभाषित करते?
अ) देहबोलीद्वारे संवाद
ब) बोललेले किंवा लिखित शब्द वापरून संवाद
क) गैर–मौखिक संकेतांद्वारे संप्रेषण
ड) केवळ हातवारे करून संवाद

४) खालीलपैकी कोणते गैर–मौखिक संवादाचे उदाहरण नाही?
अ) डोळा संपर्क ब) हाताचे जेश्चर
क) लिखित पत्रे ड) चेहऱ्यावरील भाव

५) कोणत्या प्रकारच्या संप्रेषणामध्ये संदेश दोन किंवा अधिक लोकांमध्ये थेट सामायिक केला जातो?
अ) इंट्रापर्सनल कम्युनिकेशन ब) जनसंवाद
क) परस्पर संवाद ड) लहान गट संवाद

६) खालीलपैकी कोणता संवाद स्वतःमध्ये घडणाऱ्या संवादाला सूचित करतो?
   अ) परस्पर संवाद   ब) इंट्रापर्सनल कम्युनिकेशन
   क) जनसंवाद   ड) लहान गट संवाद

७) लहान गट संवादामध्ये हे समाविष्ट आहे.
   अ) एका माध्यमाद्वारे लोकांच्या मोठया गटातील संवाद
   ब) सामायिक ध्येय असलेल्या काही लोकांमधील संवाद
   क) प्रसारित स्वरूपात संप्रेषण
   ड) व्यक्तीच्या विचारांमध्ये संवाद

८) खालीलपैकी कोणता जनसंवादाचा प्रकार आहे?
   अ) दूरध्वनी संभाषण   ब) दूरदर्शन प्रसारण
   क) गट चर्चा   ड) खाजगी ईमेल

९) खालीलपैकी कोणते जनसंवादाचे वैशिष्ट्य नाही?
   अ) मोठया प्रेक्षकांना उद्देशून
   ब) वन–टू–वन संप्रेषण वापरते
   क) विविध चॅनेलद्वारे (टीव्ही, रेडिओ, इंटरनेट) मध्यस्थी केली जाऊ शकते
   ड) संवादाचे सार्वजनिक माध्यम समाविष्ट आहे

१०) संप्रेषण प्रक्रियेतील "आवाज" याचा संदर्भ देतेः
   अ) प्राप्तकर्त्याची भावनिक अवस्था
   ब) संप्रेषणादरम्यान ऐकू येणारा भौतिक आवाज
   क) संदेश विकृत करणारा कोणताही हस्तक्षेप
   ड) संदेश प्रसारित केला जात आहे

११) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत असा युक्तिवाद करतो की सत्ताधारी प्राधिकरणाचे हित साधण्यासाठी माध्यमांवर राज्याचे नियंत्रण असावे?
   अ) उदारमतवादी सिद्धांत
   ब) हुकूमशाही सिद्धांत
   क) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
   ड) विकास माध्यम सिद्धांत

१२) कोणता संप्रेषण सिद्धांत यावर जोर देतो की मीडिया सरकारी हस्तक्षेपापासून मुक्त असावा आणि लोकशाहीसाठी विचारांची बाजारपेठ म्हणून काम करावे?
   अ) हुकूमशाही सिद्धांत   ब) समाजवादी सिद्धांत
   क) उदारमतवादी सिद्धांत   ड) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) संवादाची संकल्पना आणि संवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
२) संवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.
३) प्रभावी संवादाचे मूलभूत घटक काय आहेत
४) शाब्दिक आणि अशाब्दिक संवादावर चर्चा करा.
५) दोन पायरी प्रवाह सिद्धांत स्पष्ट करा.
६) मास कम्युनिकेशनचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) अरिस्टॉटल प्रतिमान
२) लासवेल प्रतिमान
३) पाझरता सिद्धांत
४) न्यूकॉब प्रतिमान

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२

१) आधुनिक समाजात जनसंवादाची व्याप्ती काय आहे?

किंवा

२) संप्रेषणातील अडथळयांची चर्चा करा.

प्र.५ जनसंज्ञापनाची तत्त्वे स्पष्ट करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Principles of Mass Communication (230112101)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **12**

1) Which of the following is a primary function of communication?
a) To entertain
b) To inform, influence, and entertain
c) To confuse the audience
d) To create noise in the environment

2) What is the process of communication?
a) Only transmitting a message
b) Encoding, transmitting, and decoding a message
c) Listening to a message
d) The creation of content in various formats

3) Which of the following best defines verbal communication?
a) Communication through body language
b) Communication using spoken or written words
c) Communication through non-verbal cues
d) Communication through gestures only

4) Which of the following is NOT an example of non-verbal communication?
a) Eye contact b) Hand gestures
c) Written letters d) Facial expressions

5) In which type of communication is the message shared between two or more people directly?
a) Intrapersonal communication
b) Mass communication
c) Interpersonal communication
d) Small group communication

6) Which of the following refers to communication that happens within oneself?
a) Interpersonal communication
b) Intrapersonal communication
c) Mass communication
d) Small group communication

7) Small group communication involves:
a) Communication between a large group of people through a single medium
b) Communication between a few people with a shared goal
c) Communication in a broadcasted format
d) Communication within an individual's thoughts

8) Which of the following is a type of mass communication?
a) Telephone conversation b) Television broadcast
c) Group discussion d) Private email

9) Which of the following is NOT a characteristic of mass communication?
a) Aimed at a large audience
b) Uses one-to-one communication
c) Can be mediated by various channels (TV, radio, internet)
d) Involves a public medium of communication

10) The "noise" in the communication process refers to:
a) The receiver's emotional state
b) The physical sound heard during communication
c) Any interference that distorts the message
d) The message being transmitted

11) Which of the following theories argues that media should be controlled by the state to serve the interest of the ruling authority?
a) Libertarian Theory b) Authoritarian Theory
c) Social Responsibility Theory d) Development Media Theory

12) Which communication theory emphasizes that media should be free from government interference and serve as a marketplace of ideas for democracy?
a) Authoritarian Theory b) Socialistic Theory
c) Libertarian Theory d) Social Responsibility Theory

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Explain the concept of Communication and the importance of Communication.
2) Explain the types of communication.
3) What are basic elements of effective communication?
4) Discuss the verbal and non-verbal communication.
5) Explain the two step flow theory.
6) Explain the function of Mass Communication.

Q.3 Write Short Answers/ Short notes. (Any Two) **12**

1) Aristotle Model
2) Lasswell Model
3) Cultivation Theory
4) Newcomb Model

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**

a) What is the scope of mass communication in modern society?

OR

b) Discuss the barriers of Communication.

Q.5 Explain the principles of Mass Communication. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
मार्च/एप्रिल – २०२५
Theory Reporting & Editing (230112102)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-०५-२०२५ — कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) ––– ला स्ट्रींजर म्हणून ओळखले जाते.
अ) अर्धवेळ वार्ताहर — ब) पूर्णवेळ वार्ताहर
क) उपसंपादक — ड) जिल्हा प्रतिनिधी

२) बातम्या तयार करताना नियम, विरामचिन्हे आणि मुद्रायोजना यासंबंधीच्या सूचना ––– यात दिलेल्या असतात.
अ) माध्यम कायदे — ब) शैली पुस्तक
क) कार्य रोजनिशी — ड) यापैकी नाही

३) ––– हा बातमीचा प्रकार नाही.
अ) कठीण बातमी — ब) मृदु बातमी
क) मानवी स्वारस्याची बातमी — ड) यापैकी नाही

४) ––– हे पेजीनेशनचे सॉफ्टवेअर नाही.
अ) इन डिझाइन — ब) क्वार्कएक्सप्रेस
क) एडियस — ड) यापैकी नाही

५) आदर्श बातमी किती W असतात?
अ) सहा — ब) पाच
क) तीन — ड) सात

६) ––– हे डी.टी.पी. चे पूर्ण स्परूप आहे.
अ) डेस्कटॉप प्रिंटींग — ब) डेस्कटॉप पब्लिशिंग
क) डेस्कटॉप पेंटिंग — ड) यापैकी नाही

७) ––– बातम्या एफ.आय.आर. मधील तपशीलावर आधारलेल्या असतात.
अ) आर्थिक ब) राजकीय
क) सांस्कृतिक ड) गुन्हेगारी

८) संपादकीय पानावरील आशयाचे नियोजन ––– द्वारा केले जाते.
अ) संपादक ब) वृत्त संपादक
क) सह संपादक ड) वार्ताहर

९) जेव्हा एखाद्या बातमीच्या प्रारंभास बातमी लिहिणाऱ्या वार्ताहराचे नाव दिले जाते त्यास ––– म्हणतात.
अ) बाय लाईन ब) प्रिंट लाईन
क) स्काय लाईन ड) डेड लाईन

१०) ––– हा अग्रलेख लेखनाचा प्रकार नाही.
अ) टीकात्मक ब) पाठपुरावा
क) भयदायी ड) प्रशंसात्मक

११) सिंडिकेटेड मजकूर ––– कडून प्राप्त होतो.
अ) वृत्त संस्था ब) जनसंपर्क संस्था
क) जाहिरात संस्था ड) यापैकी नाही

१२) वाचकांची पत्रे साधारणतः पानावर छापली जातात.
अ) पहिल्या ब) संपादकीय
क) प्रादेशिक ड) शेवटच्या

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
१) वृत्तपत्राच्या भाषेची वैशिष्ट्ये कोण–कोणती आहेते?
२) फिचर संस्थेची रचना स्पष्ट करा.
३) टीव्हीवरील कार्यक्रमाच्या परीक्षणाविषयी लिहा.
४) पर्यावरण पत्रकारितेवरती सविस्तर लिहा.
५) मुलाखतीचे प्रकार कोण–कोणते आहेत?
६) संपादकीय लेख यावरती टिप लिहा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
१) माहितीच्या अधिकाराचा वापर
२) गुन्हेगारी बातम्यांचे वार्तांकन
३) ऑप–एड पान
४) बातमीची संकल्पना

प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२

१) वृत्त संपादकाच्या जबाबदाऱ्या कोण–कोणत्या आहेत?

किंवा

२) वृत्तपत्राची मांडणी स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२

कर्मचाऱ्यांच्या भूमिका आणि जबाबदाऱ्यांसह संपादकीय विभागाची रचना स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Theory Reporting & Editing (230112102)

Day & Date: Saturday, 17-May-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) _____ is known as stringer.
a) Part Time Reporter b) Full Time Reporter
c) Sub Editor d) District Representative

2) Instructions about rules, punctuation, typography, used in preparing news are given in _____.
a) Media Laws b) Style Book
c) Assignment Diary d) None of these

3) _____ is not a type of news.
a) Hard News b) Soft News
c) Human Interest News d) None of these

4) _____ is not a pagination software.
a) In Design b) QuarkXpress
c) Edius d) None of these

5) How many W's are in ideal news?
a) Six b) Five
c) Three d) Seven

6) _____ is the long form of DTP.
a) Desktop Printing b) Desktop Publishing
c) Desktop Painting d) None of these

7) _____ news are based on details specified in FIR.
a) Financial b) Political
c) Cultural d) Crime

8) Content on editorial page planned by _____.
a) Editor b) News Editor
c) Associate Editor d) Reporter

9) _____ is the line showing the reporters name at the beginning of a news.
a) By Line b) Print line
c) Sky Line d) Dead Line

10) _____ is not a type of an editorial writing.
a) Criticizing b) Persuading
c) Fearful d) Praising

11) Syndicated material received from _____.
a) News Agency b) Public Relation Agency
c) Advertising Agency d) None of these

12) Generally, letters to editor printed on _____ page.
a) First b) Editorial
c) Regional d) Last

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) What are the characteristics of the Language of Newspaper?
2) Explain the structure of Feature Agency.
3) Write about the TV Programme Review.
4) Write in detail about Environment Journalism.
5) What are the types of Interviews?
6) Write a note on 'Editorial Article'.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
1) Use of Right to Information
2) Crime News Reporting
3) Op-Ed Page
4) Concept of News

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
a) What are the responsibilities of News Editor?

OR

b) Explain the layout of the Newspaper.

Q.5 Write the detail answer. **12**
Explain the structure of the editorial department with roles and responsibilities of personnel.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च / एप्रिल – २०२५
Theory Print Media (230112103)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) बंगाल गॅझेट हे पहिले भारतीय वृत्तपत्र सुरू करणारे ''भारतीय प्रेसचे जनक'' कोणाला मानले जाते?
अ) जेम्स ऑगस्टस हिकी ब) राजा राममोहन रॉय
क) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी ड) महात्मा गांधी

२) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र लोकमान्य टिळकांनी भारतीय राष्ट्रवादाचा प्रचार करण्यासाठी सुरू केले?
अ) हिंदुस्तान टाईम्स ब) केसरी
क) इंडियन नॅशनल हेराल्ड ड) बॉम्बे क्रॉनिकल

३) ब्रिटीश भारतातील द इंडियन मिरर हे एक महत्त्वाचे वृत्तपत्र सुरू करण्यात खालीलपैकी कोणाची भूमिका होती?
अ) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी ब) महात्मा गांधी
क) अबुल कलाम आझाद ड) बेंजामिन हॉर्निमन

४) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र बेंजामिन हॉर्निमन यांनी संपादित केले होते, ज्यांनी भारतीय स्वातंत्र्यलढयाला सक्रिय पाठिंबा दिला होता?
अ) द ट्रिब्यून ब) बॉम्बे क्रॉनिनकल
क) हिंदू ड) केसरी

५) राजा राम मोहन रॉय हे प्रेसमधील योगदानासाठी ओळखले जातात. त्यांनी सुरू केलेल्या प्रकाशनाचे नाव खालीलपैकी कोणते आहे?
अ) हिंदू ब) संबद कौमुदी
क) भारतीय मत ड) नवीन भारत

६) खालीलपैकी कोणत्या नेत्याने यंग इंडिया हे वृत्तपत्र सुरू केले, ज्याने भारताच्या स्वातंत्र्य लढयात महत्त्वाची भूमिका बजावली?
   अ) लाला लजपत राय   ब) महात्मा गांधी
   क) पंडित जवहरलाल नेहरू   ड) अबुल कलाम आझाद

७) 'बंगाल गॅझेट', भारतातील पहिले वृत्तपत्र, १७८0 मध्ये स्थापन झाले. त्याचे संस्थापक कोण होते?
   अ) राजा राम मोहन रॉय   ब) जेम्स ऑगस्टस हिकी
   क) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी   ड) अबुल कलाम आझाद

८) खालीलपैकी कोणते राष्ट्रीय नेते 'द ट्रिब्यून' या प्रकाशनाशी संबंधित होते?
   अ) लाला लजपत राय   ब) लोकमान्य टिळक
   क) एस. सदानंद   ड) रॉबर्ट नाइट

९) कोणत्या प्रमुख नेत्याने 'द हिंदू' हे भारतातील सर्वात जुने वृत्तपत्र सुरू केले?
   अ) राजा राम मोहन रॉय   ब) गोपाळ कृष्ण गोखले
   क) कस्तुरी रंगा   ड) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी

१0) गांधीवादी विचारांचे महत्त्वपूर्ण व्यासपीठ बनलेल्या दक्षिण आफ्रिकेतील इंडियन ओपिनियन या वृत्तपत्राशी संबंधित असलेल्या खालीलपैकी कोणाला ओळखले जाते?
   अ) लाला लजपत राय   ब) पंडित जवाहरलाल नेहरू
   क) महात्मा गांधी   ड) अबुल कलाम आझाद

११) खालीलपैकी कोणते वृत्तपत्र रॉबर्ट नाइटच्या नेतृत्वाखाली ब्रिटीश धोरणांवर टिका करण्यात आणि भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीला पाठिंबा देण्यासाठी सक्रियपणे सहभागी होते?
   अ) हिंदू   ब) बॉम्बे क्रॉनिकल
   क) केसरी   ड) तरूण भारत

१२) खालीलपैकी कोण प्रताप या प्रकाशनासह पत्रकारितेच्या कार्यासाठी ओळखले जाते आणि सामान्य लोकांच्या हक्कांसाठी एक खंबीर वकील होते?
   अ) गणेश शंकर विद्यार्थी   ब) लाला लजपत राय
   क) बेंजामिन हॉर्निमन   ड) एस. सदानंद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) लोकमान्य टिळकांचे वर्तमानपत्रातील योगदान स्पष्ट करा.
२) महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा चळवळींमध्ये दलित वृत्तपत्रांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
३) छोटया भारतीय पत्रकारांसमोर कोणती आव्हाने आहेत?
४) महात्मा गांधींचे योगदान आणि स्वातंत्र्य चळवळीवर त्याचा प्रभाव याविषयी चर्चा करा.
५) मराठी वृत्तपत्र निर्मितीतल नवीन ट्रेंडची चर्चा करा.
६) वृत्तपत्र निर्मितीत संपादकाची भूमिका आणि वृत्तपत्र वाढवण्यात त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) बाळ शास्त्री जांभेकर
२) सकाळ
३) सत्यशोधक प्रेस
४) वृत्तपत्र निर्मिती

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

१) 19 व्या शतकातील मराठी पत्रकारिता स्पष्ट करा.

किंवा

२) मराठी दर्पण वृत्तपत्राची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.५ तपशीलवार उत्तर लिहा. १२

वृत्तपत्रांच्या निर्मितीमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या मुद्रण प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण द्या. डिझाइनच्या तत्त्वांवर विशेष लक्ष केंद्रित करून आणि वाचनीयता वाढविण्यासाठी पृष्ठ लेआउटचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Theory Print Media (230112103)

Day & Date: Monday, 19-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Who is considered the "Father of Indian Press" for starting the first Indian newspaper, Bengal Gazette?
a) James Augustus Hickey b) Raja Ram Mohan Roy
c) Surendranath Banerjee d) Mahatma Gandhi

2) Which of the following newspapers was launched by Lokmanya Tilak to promote the cause of Indian nationalism?
a) The Hindustan Times b) Kesari
c) Indian National Herald d) The Bombay Chronicle

3) Who among the following played a major role in launching 'The Indian Mirror', a significant newspaper in British India?
a) Surendranath Banerjee b) Mahatma Gandhi
c) Abul Kalam Azad d) Benjamin Horniman

4) Which of the following newspapers was edited by Benjamin Horniman, who actively supported the Indian freedom struggle?
a) The Tribune b) The Bombay Chronicle
c) The Hindu d) Kesar

5) Raja Ram Mohan Roy is known for his contribution to the press. Which of the following is the name of the publication he started?
a) The Hindu b) Sambad Kaumudi
c) Indian Opinion d) New India

6) Which of the following leaders launched the newspaper 'Young India', which played an important role in India's freedom struggle?
a) Lala Lajpat Rai b) Mahatma Gandhi
c) Pandit Jawaharlal Nehru d) Abul Kalam Azad

7) The Bengal Gazette, India's first newspaper, was founded in 1780. Who was its founder?
a) Raja Ram Mohan Roy b) James Augustus Hickey
c) Surendranath Banerjee d) Abul Kalam Azad

8) Which of the following national leaders was associated with the publication The Tribune?

a) Lala Lajpat Rai b) Lokmanya Tilak
c) S. Sadanand d) Robert Knight

9) Which prominent leader started The Hindu, one of the oldest newspapers in India?

a) Raja Ram Mohan Roy b) Gopal Krishna Gokhale
c) Kasturi Ranga d) Surendranath Banerjee

10) Who among the following leaders was known for his association with the newspaper Indian Opinion in South Africa, which became a significant platform for Gandhian ideas?

a) Lala Lajpat Rai b) Pandit Jawaharlal Nehru
c) Mahatma Gandhi d) Abul Kalam Azad

11) Which of the following newspapers was actively involved in criticizing British policies and supporting the Indian freedom movement, under the leadership of Robert Knight?

a) The Hindu b) The Bombay Chronicle
c) Kesari d) Young India

12) Who among the following is known for his journalistic work with the publication Pratap and was a strong advocate for the rights of the common people?

a) Ganesh Shankar Vidyarthi b) Lala Lajpat Rai
c) Benjamin Horniman d) S. Sadanand

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the contribution of Lokmanya Tilak in Newspaper.
2) Describe the role of Dalit newspapers in the social reform movements of Maharashtra.
3) What are the challenges faced by the Small Indian press?
4) Discuss the contribution of Mahatma Gandhi and its impact on the freedom movement.
5) Discuss the new trends in Marathi newspaper production.
6) Explain the role of editor in newspaper production and its role in enhancing newspaper.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Bal Shastri Jambhekar
2) Sakal
3) Satyashodhak Press
4) Newspaper Production

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**

1) Explain the 19th Century Marathi Journalism.

OR

2) Explain the characteristics of Marathi Darpan Newspaper.

Q.5 Write the detail answer. **12**

Explain the printing processes used in newspaper production, with a special focus on the principles of design and the importance of page layout in enhancing readability.

Seat No.	

Set P

एम्.ए. (Mass Communication) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
RM Communication Research (230112105)

वार, दिनांक : शनिवार, २४-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) खालीलपैकी कोणत्या संशोधन पद्धतीमध्ये प्रत्यक्ष निरीक्षणाद्वारे डेटा गोळा करणे समाविष्ट आहे?
अ) सर्वेक्षण ब) प्रयोग
क) सामग्रीचे विश्लेषण ड) एथनोग्राफी

२) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत सूचित करतो की लोक त्यांच्या गरजा आणि इच्छांवर आधारित संवाद साधण्यास प्रवृत्त होतात?
अ) उपयोग आणि कृतज्ञता सिद्धांत
ब) सामाजिक शिक्षण सिद्धांत
क) अजेंडा–सेटिंग सिद्धांत
ड) संज्ञानात्मक विसंगती सिद्धांत

३) दोन सतत चलांमधील संबंध निश्चित करण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या सांख्यिकीय चाचण्या वापरल्या जातात?
अ) टी–चाचणी ब) एनोव्हा
क) प्रतिगमन विश्लेषण ड) ची–स्क्वेअर चाचणी

४) संशोधन नैतिकतेचे प्राथमिक तत्त्व कोणते आहे ज्यामध्ये संशोधन सहभागींच्या हक्कांचे आणि कल्याणाचे संरक्षण करणे समाविष्ट आहे?
अ) सूचित संमती ब) गोपनीयता
क) अनामिकता ड) लाभ

५) खालीलपैकी कोणत्या संशोधन पद्धतीमध्ये एखाद्या घटनेचा त्याच्या नैसर्गिक वातावरणात अभ्यास करणे समाविष्ट आहे?
अ) प्रायोगिक पद्धत
ब) सर्वेक्षण पद्धत
क) केस स्टडी पद्धत
ड) एथनोग्राफिक पद्धत

६) खालीलपैकी कोणते मुद्रित माध्यमातील संशोधन अनुप्रयोगाचे उदाहरण आहे?
अ) वाचकांच्या पसंती समजून घेण्यासाठी सर्वेक्षण करणे
ब) माध्यमांचा पूर्वाग्रह समजून घेण्यासाठी वृत्तपत्रांच्या सामग्रीचे विश्लेषण करणे
क) जाहिरातींची परिणामकारकता तपासण्यासाठी फोकस गट वापरणे
ड) वरील सर्व

७) खालीलपैकी कोणते इलेक्ट्रॉनिक माध्यमातील संशोधन अनुप्रयोगाचे उदाहरण आहे?
अ) वापरकर्त्याचे वर्तन समजून घेण्यासाठी वेबसाइट रहदारीचे विश्लेषण करणे
ब) टीव्ही शोसाठी दर्शकांच्या पसंती समजून घेण्यासाठी सर्वेक्षण करणे
क) लोकांचे मत समजून घेण्यासाठी सोशल मीडिया विश्लेषणे वापरणे
ड) वरील सर्व

८) कोणत्या प्रकारच्या संशोधन डिझाइनमध्ये एक किंवा अधिक स्वतंत्र व्हेरिएबल्सचा आश्रित व्हेरिएबलवर होणारा परिणाम पाहण्यासाठी हाताळणीचा समावेश होतो?
अ) प्रायोगिक डिझाइन
ब) अर्ध–प्रायोगिक डिझाइन
क) सर्वेक्षण डिझाइन
ड) केस स्टडी डिझाइन

९) कोणत्या प्रकारच्या डेटा संकलन पद्धतीमध्ये सहभागींसोबत सखोल, एकाहून एक संभाषण समाविष्ट आहे?
अ) मुलाखत
ब) फोकस ग्रुप
क) सर्वेक्षण
ड) निरीक्षण

१०) खालीलपैकी कोणत्या डेटा विश्लेषण पद्धतीमध्ये मजकूर डेटाचा अर्थ आणि अर्थ तपासणे समाविष्ट आहे?
अ) सामग्रीचे विश्लेषण
ब) प्रवचन विश्लेषण
क) विषयासंबंधी विश्लेषण
ड) भावना विश्लेषण

११) संख्यात्मक डेटामधील नमुने आणि संबंध ओळखण्यासाठी सांख्यिकीय तंत्रांचा वापर कोणत्या प्रकारच्या डेटा विश्लेषण पद्धतीमध्ये होतो?
अ) वर्णनात्मक सांख्यिकी
ब) अनुमानात्मक सांख्यिकी
क) सामग्रीचे विश्लेषण
ड) प्रवचन विश्लेषण

१२) खालीलपैकी कोणता संशोधन नमुना सामाजिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ समजून घेण्याच्या महत्त्वावर भर देतो ज्यामध्ये संवाद होतो?
- अ) सकारात्मकतावादी नमुना
- ब) व्याख्यात्मक नमुना
- क) गंभीर नमुना
- ड) आधुनिकोत्तर प्रतिमान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

१) मूलभूत आणि उपयोजित संशोधन यातील फरक स्पष्ट करा.
२) प्रसारमाध्यमांमधील संशोधन अनुप्रयोगांची चर्चा करा.
३) जाहिरातीतील संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
४) सर्वेक्षण पद्धतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
५) संशोधन पद्धती म्हणजे काय?
६) माध्यम संशोधनाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे/टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) केस स्टडी
२) सामग्री विश्लेषण
३) अहवाल लेखन
४) संशोधन डिझाइन

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

१) डेटा संकलनाचा स्त्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

२) गृहीतकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.५ सॅम्पलिंग तंत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - I) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
RM Communication Research (230112105)

Day & Date: Saturday, 24-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Which of the following research methods involves collecting data through direct observation?
a) Survey b) Experiment
c) Content analysis d) Ethnography

2) Which of the following theories suggests that people are motivated to communicate based on their needs and desires?
a) Uses and Gratifications Theory
b) Social Learning Theory
c) Agenda-Setting Theory
d) Cognitive Dissonance Theory

3) Which of the following statistical tests is used to determine the relationship between two continuous variables?
a) T-test b) ANOVA
c) Regression analysis d) Chi-square test

4) What is the primary principle of research ethics that involves protecting the rights and welfare of research participants?
a) Informed consent b) Confidentiality
c) Anonymity d) Beneficence

5) Which of the following research methods involves studying a phenomenon in its natural setting?
a) Experimental method b) Survey method
c) Case study method d) Ethnographic method

6) Which of the following is an example of a research application in print media?
a) Conducting a survey to understand reader preference
b) Analyzing the content of newspapers to understand media bias
c) Using focus groups to test the effectiveness of advertisements
d) All of the above

7) Which of the following is an example of a research application in electronic media?
a) Analyzing website traffic to understand user behavior
b) Conducting a survey to understand viewer preferences for TV shows
c) Using social media analytics to understand public opinion
d) All of the above

8) What type of research design involves manipulating one or more independent variables to observe their effect on a dependent variable?
a) Experimental design
b) Quasi-experimental design
c) Survey design
d) Case study design

9) What type of data collection method involves engaging in in-depth, one-on-one conversations with participants?
a) Interview b) Focus group
c) Survey d) Observation

10) Which of the following data analysis methods involves examining the meaning and interpretation of text data?
a) Content analysis b) Discourse analysis
c) Thematic analysis d) Sentiment analysis

11) What type of data analysis method involves using statistical techniques to identify patterns and relationships in numerical data?
a) Descriptive statistics b) Inferential statistics
c) Content analysis d) Discourse analysis

12) Which of the following research paradigms emphasizes the importance of understanding the social and cultural context in which communication takes place?
a) Positivist paradigm b) interpretive paradigm
c) Critical paradigm d) Postmodern paradigm

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Explain the difference between basic and applied research.
2) Discuss the research applications in media.
3) Explain the importance of research in advertising.
4) Explain the importance of survey method.
5) What is research Methodology?
6) Discuss the importance of media research.

Q.3 Write Short Answers/Short Notes. (Any Two) **12**
1) Case study
2) Content analysis
3) Report writing
4) Research design

Q.4 Answer any one of the following questions. **12**

1) Explain the source of data collection.

OR

2) Explain the types of hypotheses.

Q.5 Explain the importances of sampling techniques. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
मार्च/एप्रिल – २०२५
Electronic Media (Radio & TV) (230112201)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:00 ते 0१:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) इंटरॅक्टिव्हीटी म्हणजे काय?
अ) स्वीकार आणि प्रतिसाद ब) नेटवर्क
क) खंडित संवाद ड) यापैकी नाही

२) टी.आर.पी. चे पूर्णरूप काय?
अ) टेलिव्हिजन रेटिंग पॉइंटस ब) टेलिव्हिजन रेटिंग प्रोग्राम
क) टेलिव्हिजन रेटिंग प्रोसेस ड) यापैकी नाही

३) ट्रायचे पूर्णरूप काय आहे?
अ) टेलिकॉम रूल्स अँड इन्स्ट्रक्शन
ब) टेलिकम्युनिकेशन रेग्युलेटरी अ‍ॅथॉरिटी ऑफ इंडिया
क) ट्रायल रोल अँड इंडेक्स
ड) टेलिफोन रूरल अ‍ॅथॉरिटी ऑफ इंडिया

४) टी.व्ही. वरील खालीलपैकी रिॲलिटी शो कोणता?
अ) खतरों के खिलाडी ब) कौन बनेगा करोडपती
क) बिग बॉस ड) वरील सर्व

५) ग्यानवाणी हे रेडिओ स्टेशन कोणत्या विद्यापीठाचे आहे?
अ) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
अ) मुंबई विद्यापीठ
अ) इंदिरा गांधी राष्ट्रीय मुक्त विद्यापीठ
अ) यापैकी नाही

६) खालीलपैकी कोणते नभोवाणीचे व्याकरणशास्त्रीय घटक ठरू शकतात?
अ) शब्द उच्चारण, निशब्दता, स्वरनियमन ब) सौंदर्य, पोशाख
क) नभोनाट्य, रूपक ड) यापैकी नाही

७) दूरदर्शनचे ब्रीदवाक्य काय आहे?
   अ) सत्यम शिवम सुंदरम   ब) राहा एक पाऊल पुढे
   क) बहुजन हिताय बहुजन सुखाय   ड) यापैकी नाही

८) 'ऐलतीर–पैलतीर' हा आकाशवाणी कार्यक्रम खालीलपैकी कोणासाठी आहे?
   अ) ज्येष्ठ नागरिकांसाठी   ब) तरूणांसाठी
   क) बालकांसाठी   ड) यापैकी नाही

९) अमीन सयानी हे कशाशी संबंधित आहेत?
   अ) रेडिओ निवेदक   ब) वृत्तपत्र
   क) चित्रपट   ड) यापैकी नाही

१०) पहिली भारतीय खासगी उपग्रह वाहिनी कोणती?
   अ) एम न्यूज   ब) झी टीव्ही
   क) जय महाराष्ट्र   ड) यापैकी नाही

११) प्रेक्षकांचा तत्काळ सहभाग शक्य असतो असा कार्यक्रम कोणता?
   अ) अंतर्गत संवाद   ब) फोन–इन–कार्यक्रम
   क) सहभागी   ड) यापैकी नाही

१२) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या रेडिओचे नाव काय आहे?
   अ) पुणे रेडिओ   ब) विद्यावाणी रेडिओ
   क) मस्ट रेडिओ   ड) यापैकी नाही

प्र.२ संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणतेही चार) १२

१) माणदेश तरंग वाहिनी
२) वेब रेडिओ
३) व्हिज्युअलायझेशन
४) डिबेट शो
५) एफ. एम.
६) लक्ष्यित प्रेक्षक

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १२

१) आकाशवाणीसाठी बातमी निवडीचे निकष लिहा.
२) साईट प्रकल्पाची थोडक्यात माहिती लिहा.
३) दूरचित्रवाणी पत्रकारितेसाठी आवश्यक कौशल्ये लिहा.
४) वृत्तवाहिनीतील इनपुट आणि आउटपुट हेडच्या जबाबदाऱ्या लिहा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १२

१) रेडिओच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करून रेडिओचे जनसंवादातील महत्त्व सांगा.

किंवा

२) दृकश्राव्य संज्ञापन म्हणजे काय? दूरचित्रवाणी पत्रकारितेतील त्याचे महत्त्व लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा १२

समुदाय रेडिओ म्हणजे काय? उदाहरणांसह वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा?

Seat No.	

Set P

M.A (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: March/April - 2025
Electronic Media (Radio & TV) (230112201)

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions **12**

1) What is interactivity?
a) Acceptance and response b) Network
c) Broken communication d) None of these

2) What is the full form of T.R.P.?
a) Television Rating Points b) Television Rating Program
c) Television rating process d) None of these

3) What is the full form of TRAI?
a) Telecom Rules and Instructions
b) Telecommunication Regulatory Authority of India
c) Trial roll and index
d) Telephone Rural Authority of India

4) Which of the following is a reality show on TV?
a) Kahataron ke khiladi b) Kaun Banega Karodpati
c) Big Boss d) All of the above

5) Gyanwani radio station belongs to which university?
a) Savitribai Fule University of Pune
b) University of Mumbai
c) Indira Gandhi National Open University
d) None of these

6) Which of the following can be a grammatical component of the atmosphere?
a) Word pronunciation, silence, tone regulation
b) Beauty, costume
c) Nabhonatya, metaphor
d) None of these

7) What is the motto of Doordarshan?
a) Satyam Shivam Sundaram
b) Raha Ek Paul Pudhe
c) Bahujan Hitaya Bahujan Sukhaya
d) None of these

8) ‘Ailtir-Pailtir’ is a Radio program for which of the following?
a) For senior citizens
b) For Youth
c) Children
d) None of these

9) What is Amin Sayani related to?
a) Radio Anchor
b) Newspaper
c) The film
d) None of these

10) Which was the first Indian private satellite channel?
a) M News
b) Zee TV D
c) Jai Maharashtra
d) None of these

11) Which program allows for immediate audience participation?
a) Internal Communication
b) Phone-in-Program
c) Participatory Programs
d) None of these

12) What is the name of the radio of Savitribai Phule Pune University?
a) Pune Radio
b) Vidyavani Radio
c) Must Radio
d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Mandesh Tarang Vahini
2) Web Radio
3) Visualization
4) Debate Show
5) F.M.
6) Target audience

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

1) Write the criteria for selection of news for AIR?
2) Write a brief description of the SITE project?
3) Write the skills required for Television Journalism?
4) Write the responsibilities of input and output head in news channel?

Q.4 Answer the following questions in details (Any one) **12**

a) Explain the importance of Radio in Mass Communication by describing its characteristics?

OR

b) What is Audio-Visual Communication? Write its importance in television journalism?

Q.5 Answer the following questions **12**

What is Community Radio? Write the features in detail with examples.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२५
Advertising and Branding (230112202)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ब्रँडचे समर्थन करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या व्यक्तिमत्त्वांना ——— म्हणतात.
अ) ब्रँड प्रतिमा ब) ब्रँड दूत
क) ब्रँड भागीदारी ड) यापैकी नाही

२) सध्या जाहिरातीचे सर्वात वेगाने वाढणारे माध्यम म्हणजे ———
अ) समाज माध्यम ब) दूरचित्रवाणी
क) नियतकालिक ड) यापैकी नाही

३) आमदाराची जाहिरात ——— जाहिरातीचा प्रकार आहे.
अ) राजकीय ब) शैक्षणिक
क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

४) जाहिरातींवर ——— शक्तींचा परिणाम होतो.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) तांत्रिक ड) यापैकी सर्व

५) कमी निर्मिती खर्च ——— मध्ये येतो.
अ) वृत्तपत्र जाहिरात ब) टी. व्ही. जाहिरात
क) रेडीओ जाहिरात ड) यापैकी नाही

६) ग्राहक तक्रार परिषद ही ——— संस्थेचा भाग आहे.
अ) पी. आय. बी. ब) ए. एस. सी. आय.
क) ए. ए. ए. ड) यापैकी नाही

७) ––– हे ब्रँडिंगमध्ये सामील आहे.
अ) लोगो | ब) रचना
क) नाव | ड) यापैकी नाही

८) ––– हे जाहिरातीचे पारंपारिक माध्यम नाही.
अ) इंटरनेट | ब) वृत्तपत्रे
क) रेडिओ | ड) यापैकी नाही

९) ए. एस. सी. आय. ची स्थापना ––– साली झाली.
अ) १९८५ | ब) १९८६
क) १९८८ | ड) यापैकी नाही

१०) जाहिरात संस्थेमध्ये क्रिएटिव्ह डायरेक्टर ––– विभागाचा भाग असतो.
अ) विपणन | ब) निर्मिती विभाग
क) व्यवस्थापन | ड) यापैकी नाही

११) ––– हे जाहिरातीमधील घटक नाही.
अ) शीर्षक | ब) मजकूर
क) अ व ब दोन्ही | ड) यापैकी नाही

१२) AIDA सूत्र ––– यांनी लोकप्रिय केले.
अ) इ. के. स्ट्राँग | ब) विल्यम स्टँटन
क) पीटर ड्रकर | ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) भारतीय जाहिरात परिषदेबद्दल लिहा.
२) पाठपुरावा जाहिरात म्हणजे काय?
३) AIDA प्रतिमान यावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
४) लक्षित प्रेक्षक म्हणजे काय?
५) जाहिरातीमधील सक्रीय व्यक्ती स्पष्ट करा.
६) जाहिरातीचे फायदे कोण–कोणते आहेत?

प्र.३ टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) ॲडव्हर्टायझिंग एजन्सीज असोसिएशन ऑफ इंडिया
२) जाहिरातीचा इतिहास
३) विपणन मिश्र
४) जाहिरात मोहीम

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

१) जाहिरातीचे प्रकार कोण–कोणते आहेत?

किंवा

२) जाहिरातीसाठी विविध माध्यमांच्या वापराचा तपशील द्या.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

मास्लोचा ग्राहक वर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Advertising and Branding (230112202)

Day & Date: Friday, 16-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Personalities used to endorse a brand is called _____.
a) Brand Image b) Brand Ambassador
c) Brand Equity d) None of these

2) Nowadays the fastest growing medium of advertising is _____.
a) Social media b) Television
c) Magazine d) None of These

3) Advertisement of member of the legislative assemble is _____kind of advertisement.
a) Political b) Educational
c) Social d) None of these

4) Advertising is affected by _____ forces.
a) Economic b) Social
c) Technical d) All of these

5) Low production cost is involved in _____.
a) Newspaper Ad b) TV Ad
c) Radio Ad d) None of These

6) Consumer Complaint Council is part of _____ organization.
a) PIB b) ASCI
c) AAA d) None of These

7) _____ involves in branding.
a) Logo b) Design
c) Name d) AII of these

8) _____ is not the traditional media of advertising.
a) Internet b) News Paper
c) Radio d) None of these

9) ASCI was established in _____ year.
a) 1985 b) 1986
c) 1988 d) None of These

10) Creative director is part of _____ department of AD agency.
a) Marketing b) Production Department
c) Management d) None of these

11) _____ is not element of an advertisement.
a) Title b) Body Copy
c) Both a and b d) None of these

12) The AIDA formula was popularized by _____.
a) E. K. Strong b) William Stanton
c) Peter Drucker d) None of These

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Write about advertising council of India.
2) What is advocacy advertising?
3) Write short note on 'AIDA Model'.
4) What is target audience?
5) Explain active participants in advertising.
6) What are the benefits of advertising?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
1) Advertising Agencies Association of India
2) History of Advertising
3) Marketing Mix
4) Advertising Campaign

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
1) What are the types of advertisement?

OR

2) Give details of various media use for advertisement.

Q.5 Write the detail answer. **12**
Explain Maslow's theory of consumer behavior.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२५
Public Relations & Corporate Communication (230112203)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५ कमाल गुण : ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ––– यांनी सर्वप्रथम जनसंपर्कासाठी पब्लिक रीलेशन्स कौन्सिल हा शब्द वापरला .
अ) एडवर्ड एल बर्नाज ब) शानन विवर
क) लास्वेल ड) यापैकी नाही

२) भारतात जनसंपर्काची सुरूवात ––– नंतर झाली.
अ) दुसऱ्या महायुद्धा नंतर ब) पहिल्या महायुद्धा नंतर
क) स्वातंत्र मिळाल्यानंतर ड) यापैकी नाही

३) चांगले करा व चांगले केलेले सांगा हे ––– मूलमंत्र आहे.
अ) जनसंपर्क ब) कार्पोरेट
क) संवाद ड) यापैकी नाही

४) कार्पोरेट हा शब्द मूळ लॅटिन ––– पासून बनला आहे.
अ) कार्पोस ब) बॉडी
क) फोर्म ड) यापैकी नाही

५) –––च्या शतकात कार्पोरेट संवाद ही संकल्पना अस्तित्त्वात आली.
अ) १९७० ब) १९५०
क) १०९२ ड) यापैकी नाही

६) पब्लिक रिलेशन सोसायटी ऑफ इंडिया ची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) १९५८ ब) २००४
क) १९७० ड) यापैकी नाही

७) जनसंपर्क ही ––– संवाद प्रक्रिया आहे.
अ) धोरणबद्ध ब) एकतर्फी
क) दुतर्फी ड) अविशिष्ट

८) पूर म्हणजे ——— संकटाचा प्रकार आहे.
   अ) नैसर्गिक   ब) मानवनिर्मित
   क) आर्थिक   ड) तंत्रज्ञान

९) पीआर जाहिरात देखील ——— म्हणून ओळखली जाते.
   अ) व्यावसायिक जाहिरात   ब) माध्यम जाहिरात
   क) संस्थात्मक जाहिरात   ड) यापैकी नाही

१0) सी.एस.आर चे पूर्णरूप
   अ) कोम्युनिकेशन सोशल रेस्पॉन्सिबीलीटी
   ब) कॉर्पोरेट सोशल रेस्पॉन्सिबीलीटी
   क) कॉमन सर्वे रिपोर्ट
   ड) यापैकी नाही

११) पैसे देऊन केलेले व्यक्तिनिरपेक्ष सादरीकरण म्हणजे————.
   अ) जाहिरात   ब) प्रचार
   क) प्रसिद्धी   ड) यापैकी नाही

१२) ब्रँड मधील ग्राहक विश्वास ——— म्हणून ओळखला जातो.
   अ) ब्रँड निष्ठा   ब) बँड न्यायबुद्धी
   क) बँड   ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२
१) जनसंपर्काचे महत्व यावर चर्चा करा.
२) राजकीय जनसंपर्क यावर भाष्य करा.
३) व्यवस्थापनात्मक संवादाचे महत्व विषद करा.
४) ब्रँडची संकल्पना स्पष्ट करा.
५) चांगला समाज संपर्क करण्यासाठी काय करावे?
६) जनसंपर्काची कामे विषद करा

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
१) आपत्तीचे प्रकार
२) कार्पोरेट जाहिरात
३) ओपिनियन लीडरची कार्ये
४) प्रेस ब्रीफिंग्ज

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२
१) कॉर्पोरेट संवादाच्या कार्यांची चर्चा करा.

किंवा

२) कॉर्पोरेट संवादातील महत्त्वाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.५ कॉर्पोरेट संवादातील मधील महत्त्वाचे घटक स्पष्ट करा. १२

SLR-VW-7

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - II) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Public Relations & Corporate Communication (230112203)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) _____ First used the term Public Relations Council for public relations.
a) Edward L. Bernaz b) Shannon Vivar
c) Laswell d) None of these

2) Public relations in India started after _____.
a) After World War II b) After the World War I
c) After gaining independence d) None of these

3) Do good and say good is the motto of _____.
a) Public relations b) Corporate
c) Communication d) None of these

4) The word corporate is derived from the original Latin ____.
a) Corpus b) Body
c) Form d) None of these

5) _____concept of corporate communication came into existence in the decade.
a) 1970 b) 1950
c) 1092 d) None of these

6) Public Relations Society of India established in _____.
a) 1958 b) 2004
c) 1970 d) None of these

7) Public Relation is _____ communication process.
a) Strategic b) One-way
c) Two-way d) Random

8) Flood is_____ type of crisis
a) Natural b) Man-made
c) Financial d) Technological

9) PR advertising is also known as _____.
a) Professional Advertisement b) Media advertising
c) Institutional advertising d) None of these

10) CSR stands for
- a) Communication Social Responsibility
- b) Corporate Social Responsibility
- c) Common Survey Report
- d) none of these

11) Any paid form of non-personal presentation is _____.

a) Advertisement	b) Propaganda
c) Publicity	d) None of these

12) The consumer trust in a brand is known as _____.

a) Brand loyalty	b) Brand equity
c) Brand	d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Discuss the importance of the Public Relations**.**
2) Comment on the Political Public Relations.
3) State the importance of Management communication.
4) Explain the concept of Brand.
5) What to do for good community contact?
6) Intensify public relations activities.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Types of Disaster.
2) Corporate Advertisement.
3) Functions of Opinion Leader.
4) Press Briefings.

Q.4 Write the detail answers. (Any One) **12**

a) Discuss the functions of Corporate Communication.

OR

b) Explain the important tools of Corporate Communication

Q.5 Write the detail answer. **12**

Explain the important element of Corporate Communication.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Development Communication (230112301)

वार, दिनांक : गुरूवार, १५-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ बहुपर्यायी प्रश्न. १२

१) पंचायती राज संस्थांमध्ये महिलांना ––– टक्के आरक्षण आहे.
अ) ४०% ब) ६०%
क) ५०% ड) यापैकी नाही

२) जागतिक आरोग्य संघटना चे मुख्यालय ––– येथे स्थित आहे.
अ) यु. एस. ए. ब) यु. के.
क) जपान ड) यापैकी नाही

३) एल. पी. जी. ही संकल्पना ––– या वर्षी अंमलात आली.
अ) १९९० ब) १९९१
क) १९९२ ड) यापैकी नाही

४) ––– हे मानवी विकास मोजमापाचा घटक आहे.
अ) शिक्षण ब) आरोग्य
क) जीवनमान ड) यापैकी सर्व

५) डिफ्युजन ऑफ इनोव्हेशन मॉडेलच्या प्रसारामध्ये, ज्यांना खूप उशीरा स्वीकारणारे आणि हळू शिकणारे म्हणून ओळखले जाते ते ––– आहेत.
अ) उशिरा ग्रहण करणारे ब) लवकर ग्रहण करणारे
क) हळू शिकणारे ड) मागे पडलेला

६) शाश्वत विकास हा शब्द ––– साली अस्तित्वात आला.
अ) १९८७ ब) २०००
क) १९९० ड) यापैकी नाही

७) युनिसेफची स्थापना ––– यावर्षी झाली.
   अ) १९४५   ब) १९४६
   क) १९४४   ड) यापैकी नाही

८) जी. एन. पी. चे पूर्ण स्वरूप ––– असे आहे.
   अ) ग्रॉस नॅशनल प्रॉडक्ट   ब) ग्रॉस नेट प्रॉडक्ट
   क) ग्रॉस नेट प्रोग्रेस   ड) यापैकी नाही

९) मेहबूब–उल–हक हे ––– देशाचे नागरिक आहेत.
   अ) पाकिस्तान   ब) अफगाणिस्तान
   क) भारत   ड) इराण

१०) नॉर्वे हा ––– प्रकारचा देश आहे.
   अ) विकसित   ब) विकसनशील
   क) अविकसित   ड) यापैकी नाही

११) भारतात पंचायत राजचे जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
   अ) महात्मा गांधी   ब) बळवंतराय मेहता
   क) लॉर्ड रिपन   ड) यापैकी नाही

१२) SITE प्रकल्पादरम्यान कार्यक्रम प्रसारित करण्यासाठी ––– उपग्रहाचा वापर करण्यात आला.
   अ) एटीएस–६   ब) एटीएस–१0
   क) सीएमएस–0१   ड) यापैकी नाही

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) सहभागात्मक विकास म्हणजे काय?
२) आरोग्य पत्रकारिता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
३) संयुक्त राष्ट्र (UN) बद्दल लिहा.
४) मानवी विकासाबद्दल सविस्तर लिहा.
५) हरित क्रांती आणि कृषी विकास सिद्धांत स्पष्ट करा.
६) 'सिनेमा आणि विकास संवाद' वर एक टीप लिहा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) विकसनशील देशांची वैशिष्टये
२) भारतातील विकासात्मक समस्या
३) समुदाय रेडीओ
४) एव्हर्ट रॉजर्स आणि विकास संवाद

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

१) ॲग्रोवन आणि विकास संवादाच्या व्यष्टी अध्ययन स्पष्ट करा.

किंवा

२) एव्हर्ट रॉजर्सच्या नाविन्याचा प्रसार सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.५ वृत्तपत्रे आणि डिजिटल माध्यमांच्या विकासातील भूमिकेवर चर्चा करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Development Communication (230112301)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **12**

1) Panchayati Raj Institutions has _____ percent reservation for women.
a) 40% b) 60%
c) 50% d) None of these

2) World Health Organization's headquarter is located at _____.
a) USA b) UK
c) Japan d) None of these

3) LPG concept came in the year _____.
a) 1990 b) 1991
c) 1992 d) None of these

4) _____ is a element of measuring human development.
a) Education b) Health
c) Life Expectancy d) All of these

5) In a diffusion of innovation model, _____ are known as very late adopters and slow learners.
a) Late Adopters b) Early Adopters
c) Slow Learners d) Laggards

6) In _____ year did the word ‘sustainable development’ come into existence.
a) 1987 b) 2000
c) 1990 d) None of these

7) UNICEF is established in _____ year.
a) 1945 b) 1946
c) 1944 d) None of these

8) _____ is the long form of GNP.
a) Gross National Product b) Gross Net Product
c) Gross National Progress d) None of These

9) Mehboob Ul Haqq is citizen of _____ country.
a) Pakistan b) Afghanistan
c) India d) Iran

10) Norway is _____ type of country.
a) Developed b) Developing
c) Undeveloped d) None of These

11) Who is known as father of panchayat raj in India?
a) Mahatma Gandhi b) Balwant Rai Mehta
c) Lord Ripon d) None of the above

12) _____ satellite was used to broadcast programs during SITE project.
a) ATS-6 b) ATS-10
c) CMS-01 d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) What is participatory development?
2) Explain Health Journalism.
3) Write about the United Nations (UN).
4) Write in detail about Human Development.
5) Explain the Green Revolution and Agriculture Development Theory.
6) Write a note on ‘Cinema and Development Communication’.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
1) Characteristics of Under Developed Countries
2) Developmental Issues in India
3) Community Radio
4) Evert Rogers and Development Communication

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **12**
a) Explain the case study of Agrowon and development communication.

OR

b) Explain the Diffusion of Innovation Theory of Evert Rogers.

Q.5 Discuss the role of Newspapers and Digital Media in development. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल – २०२५
Radio and Television Programme Production (230112302)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) खालीलपैकी कोणता रेडिओ प्रसारणाचा प्रकार आहे?
अ) एएम ब) एफएम
क) SW ड) वरील सर्व

२) HAM रेडिओ म्हणजे काय?
अ) एक व्यावसायिक रेडिओ प्रसारण प्रणाली
ब) उपग्रह रेडिओ प्रणालीचा एक प्रकार
क) एक गैर–व्यावसायिक रेडिओ प्रणाली हौशींनी वैयक्तिक संप्रेषण आणि प्रयोगासाठी वापरली
ड) डिजिटल रेडिओ ट्रान्समिशनचा एक प्रकार

३) खालीलपैकी कोणता रेडिओ प्रकार उपग्रहांद्वारे प्रसारणास परवानगी देतो?
अ) एएम रेडिओ ब) एफएम रेडिओ
क) HAM रेडिओ ड) सॅटेलाइट रेडिओ

४) जागतिक रेडिओ प्रसारणासाठी कोणते रेडिओ प्रसारण तंत्रज्ञान प्रामुख्याने वापरले जाते?
अ) एएम ब) एफएम
क) SW (शॉर्टवेव्ह) ड) डिजिटल ऑडिओ ब्रॉडकास्टिंग

५) रेडिओ प्रसारणाच्या संदर्भात DAB चा अर्थ काय आहे?
अ) डिजिटल ऑडिओ प्रसारण ब) डिजिटल ऑडिओ बेस
क) थेट ऑडिओ प्रसारण ड) डिजिटल ऑडिओ बँडविड्थ

६) कोणत्या प्रकारचा रेडिओ कार्यक्रम इंटरनेटद्वारे प्रसारित केला जातो, डिजिटल उपकरणांद्वारे प्रवेश करता येतो?
अ) सॅटलाइट रेडिओ ब) ऑनलाइन रेडिओ
क) एएम रेडिओ ड) HAM रेडिओ

७) खालीलपैकी कोणता सामान्यतः रेडिओ कार्यक्रम निर्मिती प्रक्रियेचा भाग नाही?
   अ) पूर्व–उत्पादन   ब) पोस्ट–प्रॉडक्शन
   क) प्री–रेकॉर्डिंग   ड) उत्पादन

८) रेडिओ कार्यक्रम निर्मितीचा पहिला टप्पा कोणता आहे?
   अ) उत्पादन   ब) पूर्व–उत्पादन
   क) पोस्ट–प्रॉडक्शन   ड) ध्वनी संपादन

९) रेडिओ कार्यक्रम निर्मितीच्या पोस्ट–प्रॉडक्शन टप्प्यात खालीलपैकी कोणते प्रमुख कार्य आहे?
   अ) स्क्रिप्ट लिहिणे   ब) आवाज रेकॉर्ड करणे
   क) ऑडिओ संपादित करणे   ड) कार्यक्रमाची संकल्पना

१०) रेडिओ उत्पादनामध्ये ध्वनी संपादनासाठी कोणते सॉफ्टवेअर वापरले जाते?
   अ) फोटोशॉप   ब) Adobe ऑडिशन
   क) मायक्रोसॉफ्ट वर्ड   ड) एक्सेल

११) रेडिओ कार्यक्रमांचे विपणन करण्याचा प्राथमिक उद्देश काय आहे?
   अ) स्टेशनच्या ब्रँडची दृश्यमानता वाढवणे आणि श्रोत्यांना आकर्षित करणे
   ब) श्रोत्यांना रेडिओ उपकरणे विकणे
   क) रेडिओ प्रसारणाच्या तांत्रिक बाबींना प्रोत्साहन देणे
   ड) राजकीय जागृती निर्माण करणे

१२) खालीलपैकी कोणता रेडिओ कार्यक्रम कमाईचा मार्ग आहे?
   अ) रेडिओ उपकरणे विक्रीद्वारे
   ब) जाहिराती आणि प्रायोजकत्वाद्वारे
   क) केवळ थेट कार्यक्रम होस्ट करून
   ड) केवळ श्रोत्यांच्या देणग्यांद्वारे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

१) रेडिओ स्टुडिओची कार्ये स्पष्ट करा.
२) रेडिओ व्हॉईस ट्रेनिंगवर चर्चा करा.
३) रेडिओ बातम्यांच्या निर्मितीबद्दल लिहा.
४) रेडिओचा विकास स्पष्ट करा.
५) व्हाईस डिस्पॅच वर भाष्य करा.
६) रेडिओ बातम्यांसाठी स्त्रोत स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) श्राव्य माध्यमासाठीच्या रूपक
२) सामान्य श्रोता आणि विशेष श्रोता
३) रेडिओ स्टेशनचे प्रकार
४) रेडिओ स्टुडिओ

प्र.४ सविस्तर प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

१) रेडिओ कार्यक्रम निर्मितीच्या निरनिराळ्या पायऱ्यांचे स्पष्टीकरण करा.

किंवा

२) रेडिओ माध्यमाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.५ तपशीलवार उत्तर लिहा. १२

रेडिओ माध्यमासाठीचे लिखाण हे मुद्रित माध्यमासाठीच्या लिखाणापेक्षा भिनन आहे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Radio and Television Programme Production (230112302)

Day & Date: Saturday, 17-May-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Which of the following is a type of radio transmission?
a) AM b) FM
c) SW d) All of the above

2) What is HAM Radio?
a) A commercial radio broadcasting system.
b) A type of satellite radio system.
c) A non-commercial radio system used by amateurs for personal communication and experimentation.
d) A form of digital radio transmission.

3) Which of the following radio types allows broadcasting through satellites?
a) AM Radio b) FM Radio
c) HAM Radio d) Satellite Radio

4) Which radio broadcasting technology is primarily used for global radio transmission?
a) AM b) FM
c) SW (Shortwave) d) Digital Audio Broadcasting

5) What does DAB stand for in the context of radio broadcasting?
a) Digital Audio Broadcasting b) Digital Audio Base
c) Direct Audio Broadcasting d) Digital Audio Bandwidth

6) Which type of radio program is broadcasted through the internet, accessible via digital devices?
a) Satellite Radio b) Online Radio
c) AM Radio d) HAM Radio

7) Which of the following is NOT typically a part of the radio program production process?
a) Pre-production
b) Post-production
c) Pre-recording
d) Production

8) What is the first stage of radio program production?
a) Production
b) Pre-production
c) Post-production
d) Sound Editing

9) Which of the following is a key task in the post-production phase of radio program production?
a) Writing the script
b) Recording the voice
c) Editing the audio
d) Conceptualizing the program

10) Which software is commonly used for sound editing in radio production?
a) Photoshop
b) Adobe Audition
c) Microsoft Word
d) Excel

11) What is the primary purpose of marketing radio programs?
a) To increase the visibility of the station's brand and attract listeners.
b) To sell radio equipment to listeners.
c) To promote the technical aspects of radio broadcasting.
d) To create political awareness

12) Which of the following is a way radio programs are monetized?
a) Through selling radio equipment
b) Through advertisements and sponsorships
c) By hosting live events only
d) Through listener donations alone

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Explain the functions of radio studio.
2) Discuss on the radio Voice Training.
3) Write about radio news production.
4) Explain the development of radio.
5) Comment on Voice Dispatch
6) Explain the radio sources for news.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
1) Process of feature production for audio media
2) Common audience and special audience
3) Types of radio stations
4) Radio studio

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
a) Explain the different stages of the radio program production.

OR

b) Explain the characteristics of radio media.

Q.5 Write the detail answer. **12**
Explain the writing for radio is different than the writing for print.

Seat No.	

Set P

एम्.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
मार्च/एप्रिल - २०२५
Digital Journalism (230112303)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ––– वर्ल्ड वाइड वेबचा शोध लावण्याचे श्रेय दिले जाते.
अ) बिल गेट्स ब) टिम बर्नर्स–ली
क) लॅरी पेज ड) स्टीव्ह जॉब्स

२) खालीलपैकी ––– हे वेब ब्राउझर नाही.
अ) मोझिला फायरफॉक्स ब) गुगल क्रोम
क) मायक्रोसॉफ्ट एज ड) यापैकी नाही

३) ––– हे माहिती समाजासमोर आव्हान आहे.
अ) डिजिटल विभाजन ब) खोटया बातम्या
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

४) ––– ही न्यूज पोर्टलवरील बातम्यांची श्रेणी आहे.
अ) राजकीय ब) क्रीडा
क) मनोरंजन ड) यापैकी सर्व

५) SEO म्हणजे –––
अ) सोशल एंगेजमेंट ऑप्टिमायझेशन
ब) सर्च इंजिन ऑप्टिमायझेशन
क) स्मार्ट एडिटोरिअल ऑप्शन
ड) स्ट्रॅटेजिक ई–जर्नल ऑप्टिमायझेशन

६) ––– हे हॅशटॅगचे चिन्ह आहे.
अ) @ ब) #
क) * ड) यापैकी नाही

७) युटयुब हे ——— या वर्षी सुरू झाले.
   अ) २००५ ब) २०१०
   क) २००७ ड) यापैकी नाही

८) डिजिटल पत्रकारितेतील ''हायपरलिंकिंग'' या शब्दाचा संदर्भ ———
   अ) एकाधिक डिजिटल उपकरणे जोडणे
   ब) संबंधित ऑनलाईन आशयाचे दुवे प्रदान करणे
   क) हायपर–स्पीड इंटरनेट कनेक्शन वापरणे
   ड) यापैकी नाही

९) ——— खालीलपैकी पारंपारिक पत्रकारितेच्या तुलनेत डिजिटल पत्रकारितेचा तोटा आहे.
   अ) समयसूचकतेचा अभाव
   ब) प्रेक्षकांसाठी प्रचंड माहितीचा मारा
   क) कमी प्रेक्षक प्रतिबद्धता
   ड) यापैकी नाही

१०) नागरिक पत्रकारिता प्रामुख्याने ——— द्वारे सक्षम केली जाते.
   अ) सरकारी नियम
   ब) सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म आणि मोबाइल तंत्रज्ञान
   क) दूरदर्शन प्रसारण
   ड) यापैकी नाही

११) खालीलपैकी ——— हे डिजिटल पत्रकारितेचे प्रमुख वैशिष्टय आहे.
   अ) परस्परसंवाद ब) स्थिर आशय
   क) टीव्ही प्रेक्षकांवर विशेष लक्ष ड) एक–मार्गी संवाद

१२) ——— हे डिजिटल प्लॅटफॉर्मवर प्रेक्षक मोजण्याचे साधन आहे.
   अ) सप्राउट सोशल ब) गूगल एनालिटिक्स
   क) हुटसूट ड) यापैकी सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

१) माहिती समाजाची वैशिष्टये कोणती आहेत?
२) डिजिटल माध्यमांमध्ये नवीन प्रवाह कोणते आहेत?
३) हॅशटॅग म्हणजे काय? त्याच्या उपयोगाबद्दल तपशील द्या.
४) 'इन्स्टाग्राम' वर तपशीलवार टीप लिहा.
५) डिजिटल संवादाचे फायदे काय आहेत?
६) मोबाईल पत्रकारितेतील आव्हानांची चर्चा करा.

प्र.३ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) डिजिटल जर्नालिझम संकल्पना.

२) युटयुब

३) फेक न्यूज

४) सोशल मिडिया मार्केटिंग

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

१) न्यूज पोर्टल म्हणजे काय? त्याची रचना स्पष्ट करा.

किंवा

२) समाज माध्यमांचे प्रकार स्पष्ट करा आणि त्यांचे महत्त्व सांगा.

प्र.५ इंटरनेटची वाढ आणि विकास स्पष्ट करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Digital Journalism (230112303)

Day & Date: Monday, 19-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) _____ is credited with inventing the World Wide Web.
a) Bill Gates b) Tim Berners-Lee
c) Larry Page d) Steve Jobs

2) _____ of the following is not a web browser.
a) Mozilla Firefox b) Google Chrome
c) Microsoft Edge d) None of these

3) _____ is the challenge in front of the information society.
a) Digital Divide b) Fake News
c) Both a and b d) None of these

4) _____ is the category of news on a news portal.
a) Political b) Sports
c) Entertainment d) All of these

5) SEO stands for _____.
a) Social Engagement Optimization
b) Search Engine Optimization
c) Smart Editorial Options
d) Strategic E-Journalism Optimization

6) _____ is a sign of hashtag.
a) @ b) #
c) * d) None of these

7) You Tube started in _____ year.
a) 2005 b) 2010
c) 2007 d) None of these

8) The term “hyperlinking” in digital journalism refers to _____.
a) Connecting multiple digital devices
b) Providing link to related online content
c) Using hyper-speed internet connections
d) None of these

9) _____ of the following is a disadvantage of digital journalism compared to traditional journalism.
a) Lack of timeliness
b) Overwhelming information overload for audiences
c) Low audience engagement
d) None of these

10) Citizen journalism is primarily enabled by _____.
a) Government regulations
b) Social media platforms and mobile technology
c) Television broadcasts
d) None of these

11) _____ of the following is a key feature of digital journalism.
a) interactivity
b) Static content
c) Exclusive focus on TV audiences
d) One-way communication

12) _____ is the tool of audience measurement on digital platform.
a) Sprout Social
b) Google Analytics
c) Hootsuite
d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) What are the characteristics of Information Society?
2) What ae the new trends in digital platforms?
3) What is Hashtag? Give details about its uses.
4) Write a detail note on 'Instagram'.
5) What are the benefits of digital communication?
6) Discuss the challenges in Mobile Journalism.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **12**
1) Concept of Digital Journalism
2) You Tube
3) Fake News
4) Social Media Marketing

Q.4 Answer any one of the following questions. **12**
1) What is News Portal? Explain its structure.

OR

2) Explain the Types of Social Media and state its importance.

Q.5 Explain growth and development of Internet. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (जुना) (CBCS) परीक्षाः
मार्च / एप्रिल – २०२५
Corporate Communication and Event Management (MA23301)

वार, दिनांक : गुरूवार, १५-०५-२०२५ कमाल गुण: ८०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ बहुपर्यायी प्रश्न १६

१) यापैकी कोणते कॉर्पोरेट कम्युनिकेशनचे कार्य नाही?
अ) संकट व्यवस्थापन ब) धोरण अंमलबजावणी
क) प्रतिष्ठा निर्माण करणे ड) ब्रॅडिंग

२) खालिलपैकी कोणता बाह्य सार्वजनिक आहे?
अ) कर्मचारी ब) विक्रेते
क) व्यवस्थापक ड) मानव संसाधन संघ

३) कॉर्पोरेट प्रतिमा प्रामुख्याने तयार केली जातेः
अ) कायदेशीर कार्यवाही
ब) अंतर्गत बैठका
क) संवाद आणि सार्वजनीक धारणा
ड) उत्पादन किंमत

४) पीआर कम्युनिकेशन प्लॅनची सुरूवात यापासून होतेः
अ) मेहिमा सुरू करणे ब) परिणामांचे मूल्यांकन करणे
क) वातावरणाचे परिक्षण करणे ड) जाहिरात जागा खरेदी करणे

५) लॉबिंग यासाठी उपयुक्त आहेः
अ) कर टाळणे ब) धोरणात्मक निर्णयांवर प्रभाव पाडणे
क) मनोरंजनाचा प्रचार करणे ड) मार्केटिंग

६) मीडिया संबंध पुढील गोष्टींशी संबंधित आहेत :
अ) वेबसाइटसाठी सामग्री व्यवस्थापित करणे
ब) शेअरहोल्डर्सशी व्यवहार करणे
क) सकारात्मक मीडिया कव्हरेज तयार करणे
ड) कर भरणे

७) कॉर्पोरेट प्रतिष्ठा व्यवस्थापनात हे समाविष्ट आहे :
अ) फक्त अंतर्गत संवाद
ब) सोशल मीडियावर प्रतिक्रिया देणे
क) सातत्यपूर्ण बाह्य संदेशन
ड) उत्पादन पुनर्रचना

८) सीएसआर म्हणजे काय?
अ) ग्राहक सामाजिक हक्क
ब) कंपनी सेवा नियमन
क) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
ड) संप्रेषण सेवा भूमिका

९) कॉर्पोरेट कम्युनिकेशनमध्ये कोण भागधारक नाही?
अ) सरकार
ब) स्पर्धक
क) ग्राहक
ड) गुंतवणूकदार

१०) कार्यक्रम सुरू करण्यापूर्वी सर्वात महत्वाचे पाऊल म्हणजे :
अ) सजावट करणे
ब) प्लेलिस्ट तयार करणे
क) क्लायंटच्या गरजा जाणून घेणे
ड) आमंत्रण पाठवणे

११) खालिलपैकी कोणते कॉर्पोरेट जाहिरातीचा एक घटक आहे?
अ) कार्यक्रमांचे अन्न
ब) उत्पादन पुस्तिका
क) प्रतिमा प्रमोशन
ड) कर्मचारी ओळखपत्र

१२) गुंतवणूकदार संबंधांशी संबंधित आहेत :
अ) किरकोळ विक्री
ब) भागधारकांना माहिती देणे
क) कार्यक्रम बुकींग
ड) काहीही नाही

१३) कार्यक्रम व्यवस्थापकाची भूमिका काय नाही?
अ) वेळापत्रक
ब) कायदेशीर करार तयार करणे
क) लॉजिस्टिक्सचे समन्वय साधणे
ड) बजेट व्यवस्थापन

१४) ''जनमत'' म्हणजे काय?
अ) व्यवस्थापनेचे विचार
ब) सरकारने बनवलेले कायदे
क) जनतेची सामान्य धारणा
ड) कर्मचाऱ्यांचे पुनरावलोकन

१५) मल्टीमीडिया मोहिमेचा एक महत्वाचा घटक म्हणजे :
अ) मीडिया सेन्सॉरशिप
ब) सोशल मीडियाचा वापर
क) एचआर बैठका
ड) कर्मचाऱ्यांचे पुनरावलोकन

१६) ''तुमच्या क्लायंटला जाणून घेणे'' महत्वाचे आहे कारण :
   अ) ते नियोजन टाळण्यास मदत करते
   ब) संवाद टाळते
   क) कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यास मदत करते
   ड) बजेटिंग सोपे करते

प्र.२ लहान उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) **१६**

१) कॉर्पोरेट प्रतिमा उदाहरणासह स्पष्ट करा?
२) पीआर प्लॅन अंमलात आणण्यासाठी कोणते टप्पे आहेत?
३) जनमत म्हणजे काय आणि कसे व्यवस्थापित केले जाते?
४) गुंतवणूकदार संबंधांमध्ये संवादाची भूमिका सांगा.
५) कॉर्पोरेट जाहिरात म्हणजे काय?
६) कार्यक्रम नियोजन आणि त्याचे महत्व परिभाषित करा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) **१६**

१) वेगवेगळ्या लोकांसाठी संवाद धोरणे आखण्याचे महत्व काय आहे?
२) कॉर्पोरेट प्रतिष्ठा व्यवस्थापनातील संकल्पना आणि पायऱ्या स्पष्ट करा?
३) कॉर्पोरेट कार्यक्रम आयोजित करण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा?
४) यावर लहान टीपा लिहा :
   अ) माध्यम संबंध
   ब) सरकारी जनसंपर्क

प्र.४ वर्णनात्मक प्रकारचे प्रश्न. (कोणतेही एक) **१६**

१) कॉर्पोरेट कम्युनिकेशनची व्याप्ती, गरज आणि कार्ये याबद्दल तपशीलवार लिहा.

किंवा

२) व्यावसायिक कार्यक्रम नियोजकासाठी आवश्यक असलेली प्रमुख कार्ये आणि कौशल्ये यावर चर्चा करा.

प्र.५ वर्णनात्मक प्रकारचे प्रश्न. **१६**

बाजारात नवीन पर्यावरणपूरक उत्पादन लॉंच करणाऱ्या कंपनीसाठी कॉर्पोरेट कम्युनिकेशन धोरण तयार करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: March/April - 2025
Corporate Communication and Event Management (MA23301)

Day & Date: Thursday, 15-05-2025 Max. Marks: 80
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **16**

1) Which of these is not a function of corporate communication?
a) Crisis management b) Policy enforcement
c) Building reputation d) Branding

2) Which of the following is an external public?
a) Employees b) Vendors
c) Managers d) HR team

3) Corporate image is primarily built through:
a) Legal proceedings
b) Internal meetings
c) Communication and public perception
d) Product pricing

4) A PR communication plan starts with:
a) Launching campaigns b) Evaluating outcomes
c) Scanning the environment d) Buying ad space

5) Lobbying is useful for:
a) Avoiding taxes b) Influencing policy decisions
c) Promoting entertainment d) Marketing

6) Media relations is concerned with:
a) Managing content for websites
b) Dealing with shareholders
c) Building positive media coverage
d) Filing taxes

7) Corporate reputation management involves:
a) Only internal communication
b) Reacting to social media
c) Consistent external messaging
d) Product redesign

8) What is CSR?
- a) Customer social Rights
- b) Company Services Regulation
- c) Corporate Social Responsibility
- d) Communication Service Role

9) Which one is not a stakeholder in corporate communication?
- a) Government
- b) Competitors
- c) Customers
- d) Investors

10) The most important step before starting an event is:
- a) Decorating
- b) Creating a playlist
- c) Knowing client needs
- d) Sending invites

11) Which of the following is an element of corporate advertising?
- a) Event food
- b) Product manuals
- c) Image promotion
- d) Employee ID cards

12) Investor relations are concerned with:
- a) Retail sales
- b) Informing shareholders
- c) Event bookings
- d) None

13) What is not the role of an event manager?
- a) Scheduling
- b) Creating legal contracts
- c) Coordinating logistics
- d) Budget management

14) What is meant by "public opinion"?
- a) Views of the management
- b) Laws made by the government
- c) General perception held by the masses
- d) Employee reviews

15) One key element of a multimedia campaign is:
- a) Media censorship
- b) Social media usage
- c) HR meetings
- d) Employee reviews

16) "Getting to know your client" is important because:
- a) It helps skip planning
- b) Avoids communication
- c) Helps tailor the event
- d) Makes budgeting easier

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Explain corporate image with an example.
2) What are the steps to implement a PR plan?
3) What is meant by public opinion and how is it managed?
4) State the role of communication in investor relations.
5) What is corporate advertising?
6) Define event planning and its importance.

Q.3 Write short answers. (Any Two) **16**

1) What is the importance of designing communication strategies for different publics?
2) Explain the concept and steps in corporate reputation management?
3) Describe the process of organizing a corporate event?
4) Write short notes on: a) Media relations b) Government PR

Q.4 Write the details answer. (Any One) **16**

1) Write in detail about the scope, need, and functions of corporate communication.

OR

2) Discuss the key functions and skills required of a professional event planner

Q.5 Write the detail answer. **16**

Draft a corporate communication strategy for a company launching a new eco-friendly product in the market.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - III) (जुना) (CBCS)
परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५
Development Communication (MA23302)

वार, दिनांक : शनिवार, १७-0५-२०२५ कमाल गुण: ८0
वेळ: सकाळी ११:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) विकास संवादाची जननी कोणाला मानले जाते?
अ) नोरा क्यूबराल ब) कॅथरीन वॉटसन
क) कॅम्लिन लॉसन ड) सूचेता दलाल

२) ––– हा देश विकसनशील देश आहे.
अ) सुदान ब) अमेरिका
क) अफगाणिस्थान ड) यापैकी नाही

३) 'कम्युनिकेशन फॉर डेव्हलपमेंट: थिअरी अँड प्रॅक्टिस फॉर एम्पॉवरमेंट अँड सोशल जस्टिस' हे कोणी लिहिले आहे?
अ) मार्शल मॅक्लुहान
ब) विल्बर श्रॅम
क) श्रीनिवास मेलकोटे आणि लेस्ली स्टीव्हज
ड) एव्हरेट रॉजर्स

४) मेहबूब–उल–हक हे ––– देशाचे नागरिक आहेत.
अ) पाकिस्तान ब) अफगाणिस्तान
क) भारत ड) इराण

५) 'लोकांनी लोकांसाठी केलेला विकास' हे ––– दर्शवते.
अ) विकास समर्थन संप्रेषण ब) सोशल मिडिया मार्केटिंग
क) विकास संप्रेषण ड) सहभागात्मक विकास

६) उपग्रह साईट या प्रकल्पात वापरण्यात आला होता.
अ) ए.टी.एस.–1 ब) ए.टी.एस.–7
क) ए.टी.एस.–6 ड) यापैकी नाही

७) ––– हे NGO चे पूर्ण रूप आहे.
   अ) नॅशनल गव्हर्निंग ऑर्गनायझेशन
   ब) नॉन–गव्हर्नमेंटल ऑर्गनायझेशन
   क) नॉन–गव्हर्निंग ऑर्गनायझेशन
   ड) नॅशनल गव्हर्मेंट ऑर्गनायझेशन

८) ––– हे कृषी विषयक संवादाचे उदाहरण आहे.
   अ) अन्नदाता ब) आमची माती आमची माणसे
   क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

९) भारतात पंचायत राजचे जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
   अ) महात्मा गांधी ब) जवाहरलाल नेहरू
   क) लॉर्ड रिपन ड) यापैकी नाही

१०) ––– राज्य खेडा प्रकल्पात समाविष्ट होते.
   अ) सहा ब) सात
   क) पाच ड) यापैकी नाही

११) खालीलपैकी कोणते सामुदायिक रेडिओ केंद्र सोलापूर येथे आहे?
   अ) रेडिओ आवाज ब) विद्या वाहिनी
   क) येरळवणी ड) रेडिओ भूमी

१२) रेडिओ ग्रामीण मंच ––– येथे सुरू झाला.
   अ) भोपाळ ब) औरंगाबाद
   क) पुणे ड) मुंबई

१३) ––– हे विकास कार्यक्रमाचे उदाहरण आहे.
   अ) विकास योजना ब) निधी
   क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

१४) पंचायत राज कायदा ––– वर्षी आला.
   अ) १९९२ ब) १९९५
   क) १९९४ ड) यापैकी नाही

१५) CSR चे पूर्ण रूप ––– आहे.
   अ) क्रिएटिव्ह सोशियल रिस्पॉन्सिबीलीटी
   ब) कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबीलीटी
   क) कॉमन सोशल रिस्पॉन्सिबीलीटी
   ड) यापैकी नाही

१६) कोणी ई–चौपालचा उपक्रम सुरू केला.
अ) टाटा ब) आयटीसी
क) रिलायन्स ड) ओबेरॉय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १६
१) शाश्वत विकास या विषयावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
२) स्थलांतराची कारणे कोणते आहेत?
३) वृत्तपत्रे आणि विकास या विषयावरती लिहा.
४) त्रिस्तरीय प्रशासन प्रणालीत जिल्हाधिकाऱ्यांची भूमिका काय असते?
५) अविकसित देशांची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
६) भारताच्या नवीन आर्थिक धोरणाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
१) मानव विकास निर्देशांकाचे प्रमुख घटक कोणते आहेत?
२) विकास संवादाच्या खेडा प्रकल्पावर चर्चा करा.
३) विकासात कोणते अडथळे आहेत?
४) ज्ञानवानी रेडिओ ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १६
१) सहस्त्र विकासांच्या ध्येयांवर प्रकाश टाका.

किंवा

२) कृषी पत्रकारितेवर प्रकाश टाका.

प्र.५ सविस्तर प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १६
विकासातील शासकीय आणि अशासकीय क्षेत्रांची भूमिका कोणत्या आहेत?

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Development Communication (MA23302)

Day & Date: Saturday, 17-May-2025 Max. Marks: 80
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) Who is considered as the mother of development communication?
a) Nora Quebral b) Kathrine Watson
c) Camille Lawson d) Sucheta Dalal

2) _____ is the developing country.
a) Sudan b) America
c) Afghanistan d) None of these

3) Who has written 'Communication for Development: Theory and Practice for Empowerment and Social Justice'?
a) Marshall McLuhan
b) Wilbur Schramm
c) Srinivas Melkote and Leslie Steeves
d) Everett Rogers

4) Mehboob Ul Haqq is citizen of _____ country.
a) Pakistan b) Afganistan
c) India d) Iran

5) 'Development by people for people' represents _____.
a) Development Support Communication
b) Social Media Marketing
c) Development Communication
d) Participatory Development

6) _____ satellite used in SITE project.
a) ATS-1 b) ATS-7
c) ATS- 6 d) None of these

7) Full form of NGO is _____.
a) National Governing Organization
b) Non-governmental organization
c) Non-governing organization
d) National Government Organization

8) _____ is the example of agriculture communication.
a) Annadata b) Amachi Mati Amachi Manase
c) Both a) and b) d) None of these

9) Who is known as father of panchayat raj in India?
a) Mahatma Gandhi b) Jawaharlal Nehru
c) Lord Ripon d) None of the above

10) _____ state involved in Kheda Project.
a) Six b) Seven
c) Five d) None of these

11) Which of the following community radio station is located in Solapur?
a) Radio Awaaz b) Vidya Vahini
c) Yeralavani d) Radio Bhoomi

12) Radio rural forums started at _____.
a) Bhopal b) Aurangabad
c) Pune d) Mumbai

13) _____ is the example of development programme.
a) Development Scheme b) Funding
c) Both a) and b) d) None of these

14) Panchayat Raj Act is came in the _____ year.
a) 1992 b) 1995
c) 1994 d) None of these

15) Full form of CSR is _____.
a) Creative Social Responsibility
b) Corporate Social Responsibility
c) Common Social Responsibility
d) None of the above

16) Who started the initiative of E-chaupal?
a) TATA b) ITC
c) Reliance d) Oberoi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Write short note on 'Concept of Sustainable Development'.
2) What are the causes of Migration?
3) Write on topic newspapers and development.
4) What is the role of collector in three tire administrative system?
5) What are the characteristics of undeveloped countries?
6) Explain key features of the new economic policy of India.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **16**

1) What are the key elements of the Human Development Index?
2) Discuss the Kheda project of development communication.
3) What are the hurdles in development?
4) Write about the Gyanwani Radio.

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **16**

a) Throw light on the Millennium Development Goals.

OR

b) Throw light on Agriculture Journalism.

Q.5 Write the detail answer. **16**

What is the role of government and NGO sector in the development?

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – III) (जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Radio Journalism and Production (MA23305)

वार, दिनांक : सोमवार, १९-०५-२०२५ कमाल गुणः ८०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१६**

१) खालीलपैकी कोणते रेडिओ स्वरूप नाही?
अ) रेडिओ नाटक ब) टॉक शो
क) टेलिव्हिजन सोप ड) रेडिओ बातम्या

२) एफएम रेडिओ ट्रान्समिशनची वारंवारता श्रेणी अंदाजे आहे.
अ) ३०–३०० किलोहर्ट्झ ब) ३००–३००० किलोहर्ट्झ
क) ८८–१०८ मेगाहर्ट्झ ड) ५४०–१६०० किलोहर्ट्झ

३) एचएएम रेडिओ म्हणजे काय?
अ) व्यावसायिक रेडिओ ब) सार्वजनिक रेडिओ
क) हौशी रेडिओ ड) उपग्रह रेडिओ

४) रेडिओमध्ये चांगल्या आवाजाचे एक प्रमुख वैशिष्ट्ये म्हण्जे –––
अ) तेजस्वीता ब) निष्ठा
क) आवाजाची तीव्रता ड) रंग

५) रेडिओ मासिकाच्या स्वरूपात सामान्यतः हे समाविष्ट असते.
अ) फक्त बातम्या
ब) मुलाखती, वैशिष्ट्ये आणि संगीत यांचे मिश्रण
क) फक्त जाहिराती
ड) फक्त फोन–इन

६) रेडिओ स्टुडिओमध्ये टॉक–बॅक सिस्टमची भूमिका काय आहे?
अ) संगीत रेकॉर्ड करा
ब) नियंत्रण कक्ष आणि स्टुडिओमध्ये संवाद साधा
क) जाहिराती प्रसारित करा
ड) ऑडिओ मिक्स करा

७) रेडिओ वैशिष्ट्यात हे समाविष्ट असू शकते.
   अ) दृश्य कथाकथन
   ब) केवळ बहु–पात्र संवाद
   क) कथन, एसएफएक्स आणि संगीत
   ड) पार्श्वभूमी नर्तक

८) रेडिओ प्रसारणातील प्रोसोडी म्हणजे –––
   अ) वाद्यांचा वापर
   ब) व्हॉइस मॉड्युलेशन आणि लय
   क) मायक्रोफोन सेटिंग्ज
   ड) डिजिटल संपादन

९) रेडिओ पत्रकारितेत व्हॉकस पॉपुली (व्हॉक्स पॉप) म्हणजे काय?
   अ) एक प्रसिद्ध डीजे
   ब) एक ध्वनी संपादन सॉफ्टवेअर
   क) लोकांचा आवाज
   ड) रेडिओ जाहिरात

१०) कोणत्या रेडिओ प्रकारामुळे जागतिक प्रसारण शक्य होते?
   अ) एफएम
   ब) एएम
   क) सॅटेलाइट रेडिओ
   ड) कम्युनिटी रेडिओ

११) रेडिओ स्क्रिप्टिंगमध्ये, ऑडिओ क्यू वापरला जातो.
   अ) पोशाख डिझाइन करणे
   ब) ध्वनी/संगीतातील बदल दर्शविणे
   क) जाहिरातींचे वेळापत्रक तयार करणे
   ड) प्रॉप्सची व्यवस्था करणे

१२) कम्युनिटी रेडिओ स्टेशन प्रामुख्याने सेवा देते.
   अ) जाहिरातदार
   ब) शहरी तरूण
   क) स्थानिक लोकसंख्या
   ड) कॉर्पोरेट

१३) ध्वनी संपादनातील एक प्रमुख तत्व म्हणजे –––
   अ) जड बास वापरणे
   ब) सर्व सभेवतालचा आवाज काढून टाकणे
   क) सातत्य आणि स्पष्टता
   ड) प्रतिध्वनी जोडणे

१४) रेडिओसाठी स्क्रिप्टिंग टीव्हीपेक्षा वेगळे आहे कारण ते –––
   अ) दृश्य वर्णने समाविष्ट करते
   ब) फक्त आवाज आणि ध्वनीवर अवलंबून असते
   क) लांब वाक्ये असतात
   ड) पॉवरपॉइंट वापरते

१५) रेडिआ स्टुडिओ कन्सोल यासाठी वापरला जातो.
   अ) विद्युत दुरूस्ती
   ब) दृश्ये प्रसारित करणे
   क) ऑडिओ मिक्स करणे आणि रेकॉर्ड करणे
   ड) स्क्रिप्ट तयार करणे

१६) पॉडकास्टिंग हे एक प्रकार आहे.
   अ) थेट एफएम प्रसारण
   ब) पूर्व–रेकॉर्ड केलेले, डाउनलोड करण्यायोग्य रेडिओ
   क) एचएएम रेडिओ
   ड) टेलिफोन प्रसारण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१६**
१) डिजिटल ऑडिओ प्रसारणाची व्याख्या करा.
२) एएम आणि एफएम रेडिओमधील प्रमुख फरक काय आहेत?
३) चांगल्या आवाजाचे तीन आवश्यक गुण सूचीबद्ध करा.
४) स्टुडिओ कन्सोलचे कार्य काय आहे?
५) रेडिओ बातम्या वाचनात प्रोसोडीची भूमिका स्पष्ट करा.
६) रेडिओ नाटक म्हणजे काय? एक उदाहरण द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१६**
१) रेडिओ स्क्रिप्ट लिहिण्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.
२) रेडिओ बातम्या गोळा करण्याची आणि सादरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
३) रेडिओ वैशिष्ट्याची रचना आणि घटक स्पष्ट करा.
४) रेडिओ पूर्व–निर्मितीचे टप्पे कोणते आहेत?

प्र.४ खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणताही एक) **१६**
१) रेडिओ कार्यक्रम रेकॉर्ड करण्याची कल्पना ते निर्मितीपर्यंतची संपूर्ण प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

२) लेबल केलेल्या लेआउटच्या मदतीने रेडिओ स्टुडिओ आणि नियंत्रण कक्षाचे कार्य वर्णन करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. **१६**
रेडिओमध्ये पोस्ट–प्रोडक्शनवर सविस्तर टीप लिहा. ध्वनी संपादन तंत्र, संगीत आणि ध्वनी प्रभावांचा वापर आणि प्रेक्षकांच्या अभिप्रायाचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: March/April – 2025
Radio Journalism and Production (MA23305)

Day & Date: Monday, 19-05-2025 Max. Marks: 80
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) Which of the following is not a radio format?
a) Radio drama b) Talk show
c) Television soap d) Radio news

2) The frequency range of FM radio transmission is approximately ___.
a) 30-300 kHz b) 300-3000 kHz
c) 88-108 kHz d) 540-1600 kHz

3) What does HAM radio refer to?
a) Commercial radio b) Public radio
c) Amateur radio d) Satellite radio

4) A key characteristic of good sound in radio is _____.
a) Brightness b) Fidelity
c) Loudness d) Color

5) A radio magazine format typically includes _____.
a) Only news
b) A mix of interviews, features, and music
c) Advertisements only
d) Phone-in only

6) What is the role of a talk-back system in a radio studio?
a) Record music
b) Communicate between control room and studio
c) Broadcast commercials
d) Mix audio

7) A radio feature may include _____.
a) Visual storytelling b) Multi-character dialogues only
c) Narration, SFX, and music d) Background dancers

8) Prosody in radio broadcasting refers to _____.
a) Use of instruments b) Voice modulation and rhythm
c) Microphone settings d) Digital editing

9) What is Vox Populi (Vox Pop) in radio journalism?
a) A famous DJ
b) A sound editing software
c) Voice of the people
d) Radio commercial

10) Which radio type allows global transmission?
a) FM
b) AM
c) Satellite radio
d) Community radio

11) In radio scripting, an audio cue is used to _____.
a) Design costumes
b) Indicate sound/music changes
c) Schedule commercials
d) Arrange props

12) A community radio station primarily serves _____.
a) Advertisers
b) Urban youth
c) Local population
d) Corporates

13) A key principle in sound editing is _____.
a) Using heavy bass
b) Removing all ambient noise
c) Continuity and clarity
d) Adding echo

14) Scripting for radio differs from TV because it _____.
a) Includes visual descriptions
b) Relies only on voice and sound
c) Has longer sentences
d) Uses PowerPoint

15) A radio studio console is used for _____.
a) Electrical repairs
b) broadcasting visuals
c) Mixing and recording audio
d) Building scripts

16) Podcasting is a form of _____
a) Live FM broadcast
b) Pre-recorded, downloadable radio
c) HAM radio
d) Telephone broadcast

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Define digital audio broadcasting.
2) What are the key differences between AM and FM radio?
3) List three essential qualities of good sound.
4) What is the function of the studio console?
5) Explain the role of prosody in radio news reading.
6) What is meant by radio drama? Give one example.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **16**

1) Explain the principles of writing a radio script.
2) Describe the process of radio news gathering and presentation.
3) Explain the structure and components of a radio feature.
4) What are the stages of radio pre-production?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

1) Explain the complete process of recording a radio program from ideation to production.

OR

2) Describe the working of a radio studio and control room with the help of a labeled layout.

Q.5 Answer the following questions in detail. **16**

Write a detailed note on post-production in radio. Explain sound editing techniques, use of music and sound effects, and the importance of audience feedback.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र - IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Media Management (230112401)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) लोकमताच्या मालकीचा ––– हा प्रकार आहे.
अ) साखळी ब) खाजगी
क) शासकीय ड) वैयक्तिक

२) आय. एन. एस. ––– मध्ये स्थापन झाले.
अ) १९३९ ब) १९६०
क) १९४० ड) १९८०

३) विविध भारती ––– मध्ये सुरू झाले.
अ) १९५७ ब) १९३६
क) १९६३ ड) १८७५

४) समुदाय रेडिओ ––– मध्ये प्रारंभ झाला.
अ) २००० ब) २००२
क) २००४ ड) १९९३

५) ––– यांनी हालत्या टंकाचा शोध लावला.
अ) जेम्स ऑस्टिन ब) जोहान्स गुटनबर्ग
क) विल्लीयम कॅरी ड) यापैकी नाही

६) नॅशनल रीडरशिप सर्वे ––– साली स्थापन झाले.
अ) १९४४ ब) १९७४
क) १९९८ ड) २०००

७) इंटरनेट म्हणजे काय?
   अ) एक नेटवर्क
   ब) भिन्न नेटवर्कचे विस्तृत संग्रह
   क) स्थानिक क्षेत्र नेटवर्कचे परस्पर कनेक्शन
   ड) विस्तृत क्षेत्र नेटवर्कचे परस्पर कनेक्शन

८) आयएसपी त्यांच्या नेटवर्क दरम्यान इंटरनेट ट्रॅफिकची ——— ने देवाणघेवाण करते.
   अ) इंटरनेट एक्सचेंज पॉईंट   ब) ग्राहक शेवटचा बिंदू
   क) आयएसपी अंतिम बिंदू   ड) इंटरनेट समाप्ती बिंदू

९) एचटीएमएल तयार करण्यासाठी ——— वापरला जातो.
   अ) मशीन भाषा कार्यक्रम   ब) उच्च स्तरीय कार्यक्रम
   क) वेब पृष्ठ   ड) वेब सर्व्हर

१०) इंटरनेटवरील संगणकाची ओळख ——— द्वारे केली जाते.
   अ) ई–मेल पत्ता   ब) रस्त्याचा पत्ता
   क) आयपी पत्ता   ड) वरीलपैकी नाही

११) इंटरनेट संज्ञेमध्ये आयपी म्हणजे ———.
   अ) इंटरनेट प्रदाता   ब) इंटरनेट प्रोटोकॉल
   क) इंटरनेट प्रक्रिया   ड) इंटरनेट प्रोसेसर

१२) प्रॅक्टिस ऑफ मॅनेजमेन्ट ——— यांनी लिहिले.
   अ) पीटर एफ. ड्रकर   ब) टेरी
   क) लुईस लन   ड) हेन्नी फायोल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

१) व्यवस्थापन म्हणजे काय आणि व्यवस्थापनाचे कार्य परिभाषित करा.
२) व्यवस्थापनाचे फायदे काय आहेत.
३) वृत्तपत्रातील संपादकाच्या जबाबदारीची चर्चा करा.
४) भारतातील वृत्तपत्रांच्या मालकीची पद्धत स्पष्ट करा?
५) वृत्तपत्रातील संपादकाच्या जबाबदारीची चर्चा करा.
६) प्रसारण व्यवस्थापनातील अलीकडील ट्रेंड स्पष्ट करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) मीडिया मालकी
२) रेडिओचे प्रकार
३) भारतातील इंटरनेट
४) रेडिओ प्रसारण

प्र.४ सविस्तर प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२

१) व्यवस्थापनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा?

किंवा

२) ऑनलाइन माध्यमांचे वर्णन करा आणि कोणत्याही दोन ऑनलाइन न्यूज पोर्टलची तुलना करा?

प्र.५ सविस्तर प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १२

रेडिओ कार्यक्रम निर्मितीच्या विविध टप्प्यांचे वर्गीकरण करा.

SLR-VW-15

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Media Management (230112401)

Day & Date: Wednesday, 14-May-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Ownership pattern of Lokmat is _____ type.
a) Chain b) Private
c) Government d) Individual

2) INS established in _____.
a) 1939 b) 1960
c) 1940 d) 1980

3) Vividh Bharati started in _____.
a) 1957 b) 1936
c) 1963 d) 1875

4) Community Radio started in _____.
a) 2000 b) 2002
c) 2004 d) 1993

5) _____ invented movable type.
a) James Austin b) Johance Gatenberg
c) William Carry d) None of these

6) National Readership Survey was established in _____.
a) 1944 b) 1974
c) 1998 d) 2000

7) What is internet?
a) A single network
b) A vast collection of different networks
c) Interconnection of local area networks
d) Interconnection of wide area networks

8) ISP exchanges internet traffic between their networks by _____.
a) Internet exchange point b) Subscriber end point
c) ISP end point d) Internet end point

9) HTML is used to create _____.
a) Machine language program b) High level program
c) Web page d) Web server

10) A computer on internet are identified by _____.
a) E-mail address b) Street address
c) IP address d) None of the above

11) In internet terminology IP means _____.
a) Internet Provider b) Internet Protocol
c) Internet Procedure d) Internet Processor

12) The Practice of Management written by _____.
a) Peter F. Drucker b) Terry
c) Louis Allan d) Henry Fayol

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Define what is Management and the function of Management.
2) What are the benefits of Management?
3) Discuss the responsibility of Editor in Newspaper.
4) Explain the Newspapers ownership pattern in India.
5) Discuss the responsibility of Editor in Newspaper.
6) Explain the recent trends in Broadcasting Management.

Q.3 Write short Notes. (Any Two) **12**
1) Media Ownership
2) Types of Radio
3) Internet in India
4) Radio Broadcasting

Q.4 Write the detail answer. (Any One) **12**
a) Explain the Objectives of Management.

OR

b) Describe online media and compare any two online news portals critically.

Q.5 Write the detail answer. **12**
Classify the different stages of the radio program production.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२५
Media Law and Ethics (230112402)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) ४२ व्या घटना दुरूस्तीद्वारे प्रास्ताविकेत कोणते शब्द जोडले गेले?
अ) सार्वभौम आणि समाजवादी ब) समाजवादी आणि धर्मनिरपेक्ष
क) लोकशाही आणि गणराज्य ड) न्याय आणि स्वातंत्र्य

२) अनुच्छेद १९ अंतर्गत भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य हे संपूर्णपणे मुक्त अधिकार नाही. या स्वातंत्र्यावर खालील प्रमाणे कोणती बंधने आहेत?
अ) राष्ट्रीय सुरक्षा ब) गोपनीयतेचा हक्क
क) मूलभूत कर्तव्य ड) कायद्यासमोर समता

३) समानतेच्या हक्कासंबंधी कोणते कलम आहेत?
अ) कलम १४–१८ ब) कलम १९–२२
क) कलम २३–२४ ड) कलम २५–२८

४) "ऑफिशियल सीक्रेट्स ॲक्ट" कोणत्या वर्षी लागू करण्यात आला होता?
अ) १९२० ब) १९२३
क) १९४७ ड) १९५२

५) संसद सदस्यांचे विशेषाधिकार भारतीय राज्यघटनेतील कोणत्या कलमात नमूद आहेत?
अ) कलम १०५ ब) कलम ३७०
क) कलम ३५६ ड) कलम १२४

६) भारतीय दंड संहिता कोणत्या वर्षी लागू झाली?
अ) १८५७ ब) १८६०
क) १८७२ ड) १८९०

७) महिलांचे अश्लील प्रतिनिधित्व (प्रतिबंध) अधिनियम, १९८६ यामध्ये मुख्यतः काय प्रतिबंधित केले आहे?
   अ) महिलांवरील कौटुंबिक हिंसाचार
   ब) महिलांना अश्लील स्वरूपात जाहिरात व प्रकाशनांमध्ये वापर
   क) कामाचा ठिकाणी लिंगभेद
   ड) यापैकी नाही

८) एम.आर.टी.पी. कायदा कोणत्या कायद्याने बदलण्यात आला?
   अ) स्पर्धा कायदा, २००२   ब) कंपनी कायदा, २०१३
   क) ग्राहक संरक्षण कायदा, २०१९   ड) व्यापार प्रथा नियमन कायदा, २००५

९) भारतीय दंड संहितेतील कोणते कलम देशद्रोहाशी संबंधित आहे?
   अ) कलम २९५ ब   ब) कलम १५३ क
   क) कलम १२४ अ   ड) कलम ५०५ अ

१०) पहिला प्रेस आयोग कोणत्या वर्षी स्थापन करण्यात आला होता?
   अ) १९५०   ब) १९५२
   क) १९५४   ड) १९५६

११) चंदा समिती (१९६६) ने कोणत्या विषयाचा अभ्यास केला होता?
   अ) चित्रपट सेन्सॉरशिप   ब) प्रसारण सेवा कार्यपध्दती
   क) वृत्तपत्र वितरण   ड) सायबर गुन्हे

१२) ASCI चे कार्य काय नियंत्रित करणे आहे?
   अ) मुद्रित बातम्या   ब) ऑनलाईन स्ट्रीमिंग
   क) जाहिरात   ड) रेडिओवरील आशय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) भारतातील जाहिरातींचे नियमन करणाऱ्या भारतीय जाहिरात मानक परिषद (ASCI) ची भूमिका आणि कार्य समजावून सांगा.
२) भारतीय चित्रपट उद्योग आणि चित्रपट सेंसरशिपच्या संदर्भात १९५२ चा चित्रपट छायाचित्रण कायद्याचे महत्त्व वर्णन करा.
३) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, २००० द्वारे तयार केलेली कायदेशीर संरचना स्पष्ट करा.
४) ''भाषण स्वातंत्र्य'' वर तपशीलवार टीप लिहा.
५) भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देशपत्रिकेचे महत्त्व काय आहे?
६) कॉपी राइट बद्दल लिहा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) बदनामी कायदा
२) बालकांविरूध्द गुन्हे
३) वर्गीस समिती–१९७७
४) भारतीय दंड संहिता

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

१) प्रथम वृत्तपत्र आयोगाची पार्श्वभूमी, रचना आणि शिफारसी यांचे वर्णन करा.

किंवा

२) पत्रकारिता व प्रसारमाध्यमांवरील नियंत्रणाचे विविध प्रकार कोणते? त्याचे सकारात्मक व नकारात्मक परिणाम लिहा.

प्र.५ भारतीय संविधानाची ओळख निर्माण करणाऱ्या वैशिष्ट्यांवर सविस्तर चर्चा करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April - 2025
Media Law and Ethics (230112402)

Day & Date: Friday, 16-05-2025 Max. Marks: 60
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) Which of the following words were added to the Preamble by the 42nd Constitutional Amendment?
a) Sovereign and Socialist b) Socialist and Secular
c) Democratic and Republic d) Justice and Liberty

2) Freedom of speech and expression under Article 19 is not an absolute right. Which of the following is a restriction on this freedom?
a) National security b) Right to privacy
c) Fundamental duties d) Equality before law

3) Which Articles deals with the Right to Equality?
a) Article 14-18 b) Article 19-22
c) Article 23-24 d) Article 25-28

4) The Official Secrets Act was enacted in which year?
a) 1920 b) 1923
c) 1947 d) 1952

5) The privileges of Parliament are mentioned in which Article of the Constitution?
a) Article 105 b) Article 370
c) Article 356 d) Article 124

6) The Indian Penel Code (IPC) came into force in:
a) 1857 b) 1860
c) 1872 d) 1890

7) The Indecent Representation of Women (Prohibition) Act, 1986 primarily prohibits:
a) Domestic violence against women
b) Use of women in advertisements and publications that are indecent
c) Gender discrimination at the workplace.
d) None of these

8) The MRTP Act was replaced by which legislation?
a) Competition Act, 2002
b) Companies Act, 2013
c) Consumer Protection Act, 2019
d) Trade Practices Regulation Act, 2005

9) Which section of IPC deals with sedition?
a) Section 295 B
b) Section 153 C
c) Section 124 A
d) Section 505 A

10) The First Press Commission was set up in which year?
a) 1950
b) 1952
c) 1954
d) 1956

11) The Chanda Committee (1966) dealt with:
a) Film censorship
b) Working of broadcasting services
c) Newspaper distribution
d) Cybercrime

12) The role of ASCI is to regulate:
a) Print news
b) Online streaming
c) Advertisements
d) Radio content

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the role and functions of the Advertising Standards Council of India (ASCI) in regulating advertising in India.
2) Describe the significance of The Cinematograph Act, 1952 in the context of the Indian film industry and film censorship.
3) Explain the legal framework created by The Information Technology Act, 2000.
4) Write a detail note on 'Freedom of Speech'.
5) What is the significance of Preamble of Indian Constitution?
6) Write about copy right.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Defamation Law
2) Crime Against Children
3) Verghese Committee- 1977
4) The Indian Penal Code (IPC)

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) Describe the background, composition and recommendations of the First Press Commission.

OR

b) What are the various types of control over journalism and mass media? Write their positive and negative effects.

Q.5 Discuss in detail the distinctive features that define the Indian Constitution. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
मार्च/एप्रिल – २०२५
Film Studies (230112403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५ कमाल गुण : ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) नॉन–लिनिअर (अरेखीय) कथा संरचनेची वैशिष्टये कोणती असतात?
अ) घटनांची कालानुक्रमानुसार मांडणी
ब) फ्लॅशबॅक आणि वेळेतील उडी
क) संवाद नसणे
ड) प्रत्यक्ष वेळेत घडणारी कथा

२) चित्रपटाच्या दृश्यरूपासाठी मुख्यत्वे जबाबदार व्यक्ती कोण असते?
अ) दिग्दर्शक ब) निर्माता
क) पटकथालेखक ड) छायाचित्रणकार

३) भारतातील समांतर चित्रपट याशी संबंधित आहेः
अ) गाणी आणि नृत्य सादरीकरणे
ब) व्यावसायिक करमणूक
क) वास्तववादी कथाकथन आणि सामाजिक समस्या
ड) सुपरहिरो कथा

४) ऑट्यर सिद्धांत कोणत्या व्यक्तीला चित्रपटाचा 'लेखक' मानते?
अ) निर्माता ब) संकलक
क) दिग्दर्शक ड) छायाचित्रणकार

५) चित्रपट अध्ययनातील सेमिओटिक्स (चिन्हशास्त्र) या संकल्पनेशी खालीलपैकी कोणता सिद्धांतज्ञ संबंधित आहे?
अ) लॉरा मुलवेय ब) रोनाल्ड बार्थेस
क) सर्जी आयझनस्टाईन ड) आंद्रे बाज़िन

६) स्त्रीवादी चित्रपट सिद्धांत नेहमी टीका करतोः

अ) संकलन तंत्र	ब) पुरूषदृष्टी आणि स्त्रियांचे चित्रण
क) स्पेशल इफेक्ट्सचा वापर	ड) ऐतिहासिक अचूकता

७) "मोंटाज सिद्धांत" यावर आधारित आहेः

अ) प्रत्यक्ष वेळेत घडणारी कथा
ब) अवकाशिक सातत्य
क) शॉट्समधील टक्कर द्वारे अर्थनिर्मिती
ड) लांब, न थांबता घेतलेले शॉट्स

८) ल्युमिएर बंधू यांची चित्रपट क्षेत्रातील कोणती कामगिरी प्रसिद्ध आहे?

अ) रंगीत फिल्मचा शोध लावणे
ब) कथा मांडणाऱ्या चित्रपटांची सुरूवात करणे
क) सर्वप्रथम चित्रफिती तयार करणे
ड) साउंड–ऑन–फिल्म तंत्रज्ञानाचा शोध

९) "हॉलिवूडचा सुवर्णकाळ" कोणत्या कालखंडाला मानले जाते?

अ) १९००□१९१०	ब) १९२०□१९३०
क) १९३०□१९६०	ड) १९७०□१९९०

१०) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या शॉटमध्ये पात्राचे डोके ते पायपर्यंत दाखवले जाते?

अ) क्लोज अप शॉट	ब) मिडियम शॉट
क) लॉन्ग शॉट	ड) ओव्हर द शोल्डर शॉट

११) हाय–अँगल शॉटमुळे पात्र कसे दिसते?

अ) सामर्थ्यवान आणि प्रभावी	ब) दुर्बल किंवा असुरक्षित
क) तटस्थ आणि संतुलित	ड) कमी बुद्धिमत्ता असलेले

१२) चित्रपट समीक्षकाचे मुख्य काम काय असते?

अ) चित्रपट दिग्दर्शित करणे
ब) चित्रपटांचा प्रचार करणे
क) चित्रपटांचे विश्लेषण आणि मूल्यमापन करणे
ड) चित्रपटांना आर्थिक मदत करणे

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) १२

१) चित्रपटांमधील कथा संरचना, कथानक विकास आणि व्यक्तिरेखा विकास यांचे सविस्तर विश्लेषण करा.
२) स्त्रीवादी चित्रपट सिद्धांत स्पष्ट करा.
३) चित्रपटांमध्ये रंगाचे महत्त्व स्पष्ट करा. उदाहरणांसह समजावून सांगा.
४) विविध प्रकारच्या कॅमेरा शॉट्सविषयी सविस्तर लिहा.
५) छायाचित्रण म्हणजे काय असते?
६) मराठी चित्रपटसृष्टीच्या विकासावर टिपण लिहा.

प्र.३ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

१) चित्रपट निर्मितीपूर्व प्रक्रिया
२) राज कपूर
३) ध्वनीचे चित्रपटातील महत्व
४) माहितीपट

प्र.४ खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) १२

१) समाज घडविण्यात चित्रपटाची भूमिका स्पष्ट करा, विशेषतः सामाजिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय परिणामांचा संदर्भ द्या. योग्य उदाहरणांसह तुमचे उत्तर स्पष्ट करा.

किंवा

२) चित्रपट परीक्षण म्हणजे काय? एका चांगल्या चित्रपट परीक्षणाच्या मुख्य घटकांवर चर्चा करा आणि हे प्रेक्षकांना चित्रपटाचे मूल्यांकन करण्यात कसे मदत करते हे समजावून सांगा. प्रभावी चित्रपट परीक्षण लिहिताना कोणकोणत्या गोष्टींचा समावेश करावा, याची उदाहरणांसह माहिती द्या.

प्र.५ चित्रपटांचे विविध प्रकार (शैली) यावर चर्चा करा. प्रत्येक शैलीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा आणि त्या वेगवेगळया प्रेक्षकांना कश्या आकर्षित करतात हे समजावून सांगा. तुमच्या उत्तराला समर्थन देण्यासाठी उदाहरणे द्या. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New) (NEP CBCS)
Examination: March/April – 2025
Film Studies (230112403)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025 Max. Marks:60
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) A non-linear narrative structure is characterized by:
a) Events shown in chronological order
b) Flashbacks and time jumps
c) No dialogue
d) Real-time storytelling

2) Who is primarily responsible for the visual look of a film?
a) Director b) Producer
c) Screenwriter d) Cinematographer

3) Parallel cinema in India is most closely associated with:
a) Song and dance routines
b) Commercial entertainment
c) Realistic storytelling and social issues
d) Superhero narratives

4) The Auteur Theory emphasizes the role of which individual as the 'author' of a film?
a) Producer b) Editor
c) Director d) Cinematographer

5) Which theorist is closely associated with Semiotics in film studies?
a) Laura Mulvey b) Roland Barthes
c) Sergei Eisenstein d) Andre Bazin

6) Feminist film theory often critiques:
a) Editing techniques
b) Male gaze and representation of women
c) Use of special effects
d) Historical accuracy

7) Montage theory is based on:
a) Real-time storytelling
b) Spatial continuity
c) Collision of shots to create meaning
d) Long, uninterrupted takes

8) The Lumiere Brothers are known for which contribution to cinema?
a) Inventing color film
b) Pioneering narrative storytelling
c) Creating some of the first motion pictures
d) Inventing sound-on-film technology

9) Which period is considered the "Golden Age of Hollywood"?
a) 1900-1910 b) 1920-1930
c) 1930-1960 d) 1970-1990

10) Which type of shot captures the subject from head to toe?
a) Close-up shot b) Medium shot
c) Long shot d) Over-the-shoulder shot

11) A high-angle shot typically makes the subject appear:
a) Powerful and dominant b) Weak or vulnerable
c) Neutral and balanced d) Unintelligent

12) A film critic's primary role is to:
a) Direct films b) Promote films
c) Analyze and evaluate films d) Finance films

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**
1) Provide a detailed analysis of story structure, plot development, and character development in films.
2) Explain Feminist Film Theory.
3) Discuss the importance of colour in films. Support your answer with examples.
4) Write in detail about the different types of camera shots.
5) What is Cinematography?
6) Write a note on the evolution of the Marathi film industry.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
1) Pre-Production Process of Film Making.
2) Raj Kapoor
3) Importance of Sound in Film
4) Documentary

Q.4 Answer the following questions (Any One) **12**

a) Examine the role of cinema in shaping society, with particular reference to its social, cultural, and political effects. Illustrate your answer with relevant examples.

OR

b) What is a film review? Discuss the key components of a good film review and explain how it helps audiences evaluate a movie. Support your answer with examples of what to include when writing an effective film review.

Q.5 Discuss the various types (genres) of films. Explain the characteristics of each genre and how they appeal to different audiences. Provide examples to support your answer. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए.(Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः
मार्च / एप्रिल – २०२५
Television Journalism and Production (MA23401)

वार, दिनांक : बुधवार, १४-०५-२०२५ कमाल गुण: ८०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) टीव्ही कार्यक्रम निर्मितीमध्ये ––– प्रकारची प्रकाशयोजना वापरली जात नाही.
अ) लो की ब) हाय की
क) बॅक लाईट ड) यापैकी नाही

२) आवाजाच्या स्वरनियमनाचे ––– हे घटक आहेत.
अ) शक्ती ब) अंतर
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

३) लिप–सिंक हा शब्द ––– मध्ये वापरला जातो.
अ) डबिंग ब) प्रकाश योजना
क) मेकअप ड) यापैकी नाही

४) कॅमेराच्या हालचालीचा ––– हा प्रकार आहे.
अ) पॅन ब) टिल्ट
क) क्रेन ड) यापैकी सर्व

५) ––– हा कॅमेरा अँगलचा प्रकार नाही.
अ) वर्म ब) बर्ड आय व्युव्ह
क) आय लेव्हल ड) यापैकी नाही

६) दृश्य संवादाचा ––– हा एक भाग आहे.
अ) ध्वनी ब) संगीत
क) चिन्हे ड) यापैकी सर्व

७) --- हे व्हिडिओ संकलन सॉफ्टवेअरचे उदाहरण आहे.
अ) इडियस | ब) क्वार्क एक्सप्रेस
क) इन डिझाईन | ड) यापैकी नाही.

८) --- हे टेलिव्हिजन बातम्या वाचण्यासाठी वापरले जाते.
अ) टेलिप्रॉम्टर | ब) क्रोमा
क) मोंटाज | ड) यापैक नाही

९) व्हिडिओमध्ये --- प्राथमिक रंग वापरले जातात.
अ) लाल, हिरवा, निळा | ब) पांढरा, काळा, पिवळा
क) काळा, निळा, गुलाबी | ड) यापैकी नाही

१०) प्रत्यक्ष व्हिडिओ --- या टप्प्यात रेकॉर्ड केला जातो.
अ) निर्मिती पूर्व | ब) निर्मिती
क) वितरण | ड) यापैकी नाही

११) --- हा टीव्ही स्टुडिओचा भाग आहे.
अ) ग्रीन रूम | ब) लाईट रूम
क) पी.सी.आर.रूम | ड) यापैकी सर्व

१२) जेव्हा तुम्ही एखाद्या व्यक्तीला कंबरेपासून डोक्याच्या वरच्या बाजूला चौकटीत घेता तेव्हा हा --- शॉट मानला जातो.
अ) मिड शॉट | ब) लॉंग शॉट
क) क्लोज अप शॉट | ड) यापैकी नाही

१३) होम मिनिस्टर हा --- कार्यक्रमाचा प्रकार आहे.
अ) सिटकॉम | ब) रियालिटी शो
क) अ आणि ब दोन्ही | ड) यापैकी नाही

१४) टीव्हीवरील बातमीच्या अँकरिंगमध्ये --- मेकअप केला जातो.
अ) मूळ मेकअप | ब) नववधू मेकअप
क) पात्रासाठीचा मेकअप | ड) यापैकी नाही

१५) --- हा व्हिडीओ फाईलचा प्रकार नाही.
अ) ए.व्ही.आय. | ब) एम.पी.४
क) एम.ओ.व्ही. | ड) यापैकी नाही

१६) डिस्कव्हरी लाईफ हा --- वाहिनीचा प्रकार आहे.
अ) वृत्त | ब) माहितीपट
क) अ व ब दोन्ही | ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही ६ पैकी ४) १६

१) चलचित्रांचे संकलन या विषयावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
२) माहितीपटाची व्याख्या करा. उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
३) शोधपत्रकारिता या विषयावरती लिहा.
४) बातमीच्या वाचनामध्ये अँकरची भूमिका कशी असते?
५) स्टुडिओमधील साधने कोणती आहेत?
६) कॅमेरा मोउंटिंग म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही ४ पैकी २) १६

१) पीस टू कॅमेरा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
२) मुलाखतीचे प्रकार कोणते आहेत आणि तंत्रे स्पष्ट करा.
३) उदाहरणांसह दृश्य संवादाचे ऐतिहासिक टप्पे लिहा.
४) इलेक्ट्रॉनिक बातम्या गोळा करण्यासाठी कोणती तयारी आवश्यक आहे?

प्र.४ खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही २ पैकी १) १६

१) टीव्ही वरील कार्यक्रमांच्या विविध प्रकारांवर साहोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

२) न्यूज पॅकेजची व्याख्या करा. उदाहरण द्या.

प्र.५ दूरचित्रवाणीच्या कार्यक्रम निर्मितीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा. १६

Seat No.	

Set P

M.A.(Mass Communication) (Semester IV) (New/Old) (CBCS)Examination: March/April - 2025
Television Journalism and Production (MA23401)

Day & Date: Wednesday, 14-05-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) _____ is not a type of lighting use in TV programme production.
a) Low Key b) High Key
c) Back Light d) None of These

2) _____ is the element of voice modulation.
a) Power b) Space
c) Both a and b d) None of these

3) Lip-sync is a term used in _____
a) Dubbing b) Lighting
c) Makeup d) None of these

4) _____ is a type of camera movement.
a) Pan b) Tilt
c) Crane d) All of these

5) _____ is not a type of camera angle.
a) Worm b) Bird eye view
c) Eye level d) None of these

6) _____ is the part of visual communication.
a) Sound b) Music
c) Signs d) All of these

7) _____ is an example of video editing software.
a) Edius b) Quark Express
c) InDesign d) None of these

8) _____ used in television news reading.
a) Teleprompter b) Chroma
c) Montage d) None of These

9) _____ are the primary colors used in the video.
a) Red, Green, Blue b) White, Black, Yellow
c) Black, Blue, Pink d) None of these

10) In _____stage is the actual video recorded.
a) Pre Production b) Production
c) Distribution d) None of these

11) _____ is the part of TV studio.
a) Green Room b) Light Room
c) PCR Room d) All of these

12) When you have a person framed form the waist to the top of their head this is considered to be a _____ shot.
a) Mid Shot b) Long Shot
c) Close Up Shot d) None of these

13) Home minister is _____ type of Programme.
a) Sitcom b) Reality Show
c) Both a and b d) None of these

14) _____ make up use in TV normal news anchoring.
a) Basic Makeup b) Bridal Makeup
c) Character Makeup d) None of These

15) _____ is the a not type of video file.
a) AVI b) MP4
c) MOV d) None of these

16) Discovery Life is _____ type of channel.
a) News b) Documentary
c) Both a and b d) None of these

Q.2 Write short answer (Any 4 out of 6) **16**
1) Write short note on 'Video Editing'.
2) Define Documentary. Explain it with example.
3) Write on topic investigative journalism.
4) How is the role of an Anchor in news reading?
5) What are studio properties?
6) What is camera mounting?

Q.3 Answer the following question (Any 2 out of 4) **16**
1) Explain the concept of piece to camera.
2) What are the types of interviews and explain the techniques.
3) Write down historical phases of visual communication with examples.
4) What preparation are necessary for electronic news gathering?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**
1) Discuss various formats of TV programmes with examples.

OR

2) Throw light on concept of news package.

Q.5 Describe television programme production process. **16**

SLR-VW-19

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः मार्च/एप्रिल – २०२५
Advertising and Social Marketing (MA23402)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १६-०५-२०२५ कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) AIDA मॉडेल अंतर्गत अनुसरण केलेल्या प्रक्रियेतील शेवटचा टप्पा आहे.
अ) हेतू ब) लक्ष द्या
क) इच्छा ड) वरीलपैकी काहीही नाही

२) छायाचित्रकाराच्या दुकानात कोणत्या प्रकारचे प्रचार साहित्य दिले जाऊ शकते?
अ) नव्याने सादर केलेल्या कॅमेऱ्याचे कॅटलॉग
ब) फुजी चित्रपटाचा रोल
क) नवीन सादर केलेला कॅमेरा । ग्लास विंडो प्रदर्शित करतो
ड) वरील सर्व

३) खालील मुद्यावर गैर–व्यावसायिक जाहिराती तयार होण्याची शक्यता आहे.
अ) फास्ट फूड पदार्थांचे सेवन
ब) आरोग्य स्पाचा प्रचार
क) पेट्रोलच्या वापराबाबत जनजागृती
ड) वरील सर्व

४) ब्रँड स्विचिंग हे उद्दिष्टांपैकी एक आहे.
अ) व्यवस्थापन ब) विपणन
क) जाहिरात ड) प्रसिद्धी

५) खालील संप्रेषण त्रिकोणाचा घटक आहे.
अ) सार्वजनिक ब) संदेश
क) मीडिया ड) वरील सर्व

६) जाहिरात एजन्सीच्या क्लायंटला बोलावले जाते.
   अ) ग्राहक ब) मेजर
   क) कॉर्पोरेट ड) खाते

७) खालीलपैकी कोणते माध्यम वाहन नाही?
   अ) पत्रक ब) टीव्ही
   क) कॉन्फरन्स हॉल ड) इंटरनेट

८) माध्यम नियोजन हे कसे वापरायचे हे ठरवण्याची प्रक्रिया आहे.
   अ) खर्च आणि नफा ब) वेळा आणि जागा
   क) पैसा आणि वेळ ड) वेळ आणि ग्राहकांची संसाधने

९) भारतीय संदर्भात कोणत्या माध्यमाची पोहोच सर्वात जास्त आहे?
   अ) टीव्ही ब) वर्तमानपत्र
   क) रेडिओ ड) मासिके

१०) जाहिरात मोहिमेतील विविध माध्यमांच्या प्रकारांचे संयोजन म्हणजे ———.
   अ) माध्यम नियोजन ब) माध्यम मिश्र
   क) माध्यम धोरण ड) यापैकी नाही

११) केंद्र सरकारच्या जाहिरातींचा प्रसार कोणत्या कार्यलयामार्फत होतो.
   अ) आर. एन. आय ब) पी. आय. बी
   क) डी. ए. व्ही. पी ड) पी. आय. आय

१२) ——— हा लोकांचा प्रकार आहे ज्यांच्याकडे जाहिरातदार पोहोचण्याचा प्रयत्न करतात.
   अ) सामाजिक गट ब) लक्षित गट
   क) दबाव गट ड) यापैकी नाही

१३) खरेदी नंतरच्या अवस्थेत ——— चा जास्त प्रभाव असतो.
   अ) जाहिरात ब) वैयक्तिक विक्री
   क) प्रसिद्धी ड) विक्री बढती

१४) पहिली जाहिरात ——— यांनी बनवली.
   अ) आयव्ही ली ब) विल्लीयम कॅक्स्टन
   क) जोहान्स गुटनबर्ग ड) मार्शल मॅकलुहान

१५) जनसंपर्क जाहिरात ही ——— जाहिरात म्हणून ओळखली जाते.
   अ) स्थानिक ब) व्यावसायिक
   क) माध्यम ड) संस्थात्मक

१६) जेव्हा एखाद्या जाहिरातीत मुख्य उत्पादनाच्या जागी दुसऱ्याच उत्पादनाची जाहिरात केली जाते त्यास ––– जाहिरात म्हणून ओळखले जाते.
   अ) सरोगेट ब) पर्यायी
   क) कायदेशीर ड) जीवनशैली

प्र.२ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणतेही चार) १६
१) बाजार संशोधन
२) सामाजिक विपणन नैतिकता
३) ब्रँड व्यवस्थापन
४) माध्यम वैशिष्टये
५) ऑनलाइन मार्केटिंग
६) उत्पादन जाहिरात

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १६
१) विविध प्रकारच्या जाहिराती स्पष्ट करा.
२) सध्याच्या युगातील जाहिरातीच्या तत्त्वांची चर्चा करा.
३) वर्गीकृत जाहिरात आणि वर्गीकृत प्रदर्शन जाहिरातीमधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १६
१) जाहिरातीच्या मुख्य उद्दिष्टांची चर्चा करा.

किंवा

२) सामाजिक विपणन धोरणे स्पष्ट करा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १६
जाहिरात मोहिमेच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: March/April – 2025
Advertising and Social Marketing (MA23402)

Day & Date: Friday, 16-05-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) The last step in the process followed under the AIDA model is _____.
a) Intention b) Attention
c) Desire d) None of the above

2) What kind of promotional material can be given to a photographer's shop?
a) Catalogues of newly introduced camera
b) Roll of Fuji film
c) A newly introduced camera displayed I glass window
d) All of the above

3) Non- commercial advertising is likely to forms on the following issue _____.
a) Consumption of fast food items
b) Promotion of health spas
c) Awareness about use of Petrol
d) All of the above

4) Brand switching is one of the objectives of _____.
a) Management b) Marketing
c) Advertising d) Publicity

5) The following is the element of the communication triangle _____.
a) Public b) Message
c) Media d) All of the above

6) The client of an advertising agency is called _____.
a) Customer b) Major
c) Corporate d) Account

7) Which one of the following is not a media vehicle?
a) Leaflet b) TV
c) Conference Hall d) Internet

8) Media planning is the process of determining how to use _____.
a) Cost and profit
b) Time and space
c) Money & time
d) Time & Client's resources

9) Which media has the highest value of reach in the Indian context?
a) TV
b) Newspaper
c) Radio
d) Magazines

10) Combination of various kinds of media in an advertisement campaign is _____.
a) Media Planning
b) Media Mix
c) Media Strategy
d) None of these

11) Which office is responsible for disseminating news to media for central government?
a) R.N.I.
b) P.I.B.
c) D.A.V.P.
d) P.I.I.

12) Category of people to whom the advertiser is trying to reach is ____.
a) Social Group
b) Target Group
c) Pressure Group
d) None of these

13) During the post purchase phase, the maximum effectiveness is that of _____.
a) Advertising
b) Personal Selling
c) Publicity
d) Sales Promotion

14) First advertisement was prepared by _____.
a) Ivy Lee
b) William Cakstan
c) Johans Gutenberg
d) Marshal MsLuhan

15) PR advertising is also known as _____ advertisement.
a) Local
b) Professional
c) Media
d) Institutional

16) When a another product is used in place of actual product, it is known as _____ advertising.
a) Surrogate
b) Alternate
c) legal
d) Life Style

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Market Research
2) Social marketing ethics
3) Brand management
4) Media characteristics
5) Online Marketing
6) Product Advertisement

Q.3 Answer the following questions (Any Two) **16**

1) Explain the various types of Advertisements.
2) Discuss the principles of Advertising in the present era.
3) Explain the difference between classified Advertisement and classified display advertisement.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

1) Discuss the main objectives of the Advertising.

OR

2) Explain the social marketing strategies.

Q.5 Answer the following questions in detail. **16**

Explain the steps of an Advertising campaign.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च / एप्रिल – २०२५
Media Law and Ethics (MA23403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २०-०५-२०२५ **कमाल गुण : ८०**
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १६

१) श्रमिक पत्रकार कायदा ––– संमत करण्यात आला.
अ) १९५५ साली ब) १९५७ साली
क) १९६० साली ड) १९७७ साली

२) पत्रकारितेत वाचकांना आकर्षित करण्यासाठी सनसनाटी बातम्यांचा वापर केला जातो.
अ) विकास ब) आर्थिक
क) पीत ड) क्रीडा

३) पहिल्या वृत्तपत्र आयोगाने ––– ची स्थापना करण्याची शिफारस केली.
अ) पी.टी.आय ब) वृत्तपत्र परिषद
क) प्रसार भारती ड) ट्राय

४) ––– अन्वये आणीबाणी जाहिर करता येते.
अ) कलम २२१ ब) कलम २५२
क) कलम १०५ ड) कलम २०३

५) ––– हे भौगोलिक निर्देश प्राप्त करणारे सोलापूरचे उत्पादन आहे.
अ) डाळींब ब) गहू
क) सफरचंद ड) बटाटा

६) केबल टेलिव्हिजन नेटवर्कस (नियंत्रण) कायदा प्रथम ––– संमत झाला.
अ) २००० साली ब) १९९५ साली
क) २००४ साली ड) २००७ साली

७) लिखित बदनामीला ——— म्हटले जाते.

अ) स्लँडर ब) लायबेल

क) स्लग ड) एम्बार्गो

८) ——— बौध्दिक संपदा अधिकाराची निगडीत आहे.

अ) प्रताधिकार ब) पेटंट

क) माहितीचा अधिकार ड) व्यापार चिन्ह

९) सरकारचे निर्णय आपणास हवे तसे होण्यासाठी कॉर्पोरेटसनी केलेल्या प्रयत्नास ——— म्हणतात.

अ) संमती ब) दबाव

क) लॉबिंग ड) समर्थन

१०) भारतात माहिती अधिकार कायदा ——— पासून लागू करण्यात आला.

अ) २००२ साली ब) २००५ साली

क) २००४ साली ड) २००७ साली

११) घटनेच्या ——— मध्ये नागरिकांच्या मूलभूत कर्तव्यांची तरतूद केलेली आहे.

अ) कलम ५१(अ) ब) कलम ५२(क)

क) कलम ५५(अ) ड) कलम ७०

१२) ——— घटना दुरूस्तीन्वये घटनेच्या प्रास्ताविकास धर्मनिरपेक्ष हा शब्द समाविष्ट करण्यात आला.

अ) ४२ वी ब) ४४ वी

क) ७३ वी ड) ७४ वी

१३) भारतात ——— पासून आणीबाणी लागू करण्यात आली.

अ) २५ ऑगस्ट १९७५ ब) २५ जून १९७५

क) १५ ऑगस्ट १९७५ ड) ५ जून १९७५

१४) भारतीय संविधान सभेने ——— रोजी घटना स्वीकारली.

अ) २६ नोव्हंबर १९४९ ब) २६ जानेवारी १९५०

क) १५ ऑगस्ट १९५२ ड) ०५ जून १९५४

१५) आकाशवाणी आणि दूरदर्शनसाठी एक राष्ट्रीय प्रसारण विश्‍वस्त संस्था असावी अशी शिफारस ——— ने केली.

अ) वर्गीस समिती ब) चंदा समिती

क) सावंत समिती ड) जोशी समिती

१६) भारतीय दंड विधानाच्या कलम १२४(अ) मध्ये करण्यात आलेली तरदूर ––– संबधी आहे.

अ) आणीबाणी   ब) विशेषाधिकार

क) राजद्रोह   ड) प्रताधिकारी

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे द्या (कोणतेही चार) **१६**

१) आणीबाणीच्या काळात माधमांना कोणता त्रास झाला?

२) सी.बी.एफ.सी चे कार्य विशद करा.

३) पेटंट कायदयाचे महत्त्व सांगा.

४) 'बहु माध्यम मालकी' या संदर्भात तुमचे आकलन काय आहे?

५) वर्गीस समितीची नेमणूक कोणत्या उद्देशने करण्यात आली होती?

६) चंदा समितीच्या शिफारसीची चर्चा करा.

प्र.३ उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) **१६**

१) लॉबिंग म्हणजे काय? भारतीय संदर्भाने चर्चा करा.

२) औषधे आणि जादूई उपाय (आक्षेपार्ह जाहिराती) कायदा याबाबत चर्चा करा.

३) प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडियाच्या सध्याच्या प्रासंगिकतेची चर्चा करा.

४) बदनामी म्हणजे काय? पत्रकारावर बातमी संदर्भाने बदनामीचा आरोप झाल्यास बचावास कोणते मार्ग आहेत?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१६**

१) लघु आधि मध्यम वृत्तपत्रांना संरक्षण देण्यासाठी शासनाने कोणते प्रयत्न केले? ते साध्य झाले का? विवेचन भाष्य करा.

किंवा

२) प्रसार भारतीचा उगम आणि विकास याची चर्चा करा.

प्र.५ न्यायालयाचा अवमान म्हणजे काय? विविध खटल्याची उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा. **१६**

SLR-VW-20

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: March/April – 2025
Media Law and Ethics (MA23403)

Day & Date: Tuesday, 20-05-2025 Max. Marks:80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **16**

1) The Working Journalist Act was enacted in ____.
a) Year 1955 b) Year 1957
c) Year 1960 d) Year 1977

2) _____ Journalism uses sensational news to attract readers.
a) Developmental b) Financial
c) Yellow d) Sports

3) First Press Commission recommended establishment of _____.
a) PTI b) Press Council
c) Prasar Bharati d) TRAI

4) The proclamation of emergency can be made under _____.
a) Article 221 b) Article 252
c) Article 105 d) Article 203

5) _____ is the geographically tagged product of Solapur.
a) Pomegranate b) Wheat
c) Apple d) Potato

6) Cable Television Networks (Regulation) Act firstly enacted in _____.
a) Year 2000 b) Year 1995
c) Year 2004 d) Year 2007

7) Witten defamation is known as _____.
a) Slander b) Libel
c) Slug d) Embargo

8) _____ does not related to Intellectual Property Rights.
a) Copyright b) Patent
c) Right to Information d) Trade mark

9) Any attempt by corporates to influence the decisions of government is _____.
a) Consent b) Pressure
c) Lobbying d) Advocacy

10) In India Right to Information Act was introduced in _____.
a) Year 2002 b) Year 2005
c) Year 2004 d) Year 2007

11) Provision of fundamental duties of citizens given in _____ of Constitution.
a) Article 51 (A) b) Article 52 (C)
c) Article 55 (A) d) Article 70

12) The word secular included in preamble of constitution through _____ amendment.
a) 42nd b) 44th
c) 73rd d) 74th

13) Emergency was imposed in India from _____.
a) 25 August 1975 b) 25 June 1975
c) 15 August 1975 d) 05 June 1975

14) The Constituent Assembly of India adopted the Constitution of India, on _____.
a) 26 November 1949 b) 26 January 1950
c) 15 August 1952 d) 05 June 1954

15) There should be an independent National Broadcasting Trust for both Akashvani and Doordarshan. was major recommendation of _____.
a) Verghese Committee b) Chanda Committee
c) Sawant Committee d) Joshi Committee

16) Provision of Article 124 (A) in Indian Penal code is related to _____.
a) Emergency b) Privileges
c) Sedition d) Copyright

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) How media suffered during emergency?
2) Working of CBFC.
3) Describe importance of Patent Act.
4) What is your understanding about ‘Cross Media Ownership?
5) What were the objectives while appointing Varghese committee.?
6) Discuss the recommendations of Chanda Committee.

Q.3 Write Answer (Any Two) **16**

1) What is lobbying? Discuss it in Indian perspective.

2) Discuss the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act.

3) Discuss the current relevance of the Press Council of India.

4) What is defamation? What are the steps to be taken if a journalist is accused of defamation in the context of news?

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **16**

1) What efforts has been made by the government to protect small and medium newspapers? Did it happen? Make critical comments.

OR

2) Trace history and development of Prasar Bharati.

Q.5 What is contempt of court? Discuss giving suitable examples. **16**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Mass Communication) (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२५

Online Journalism and Social Media Management (MA23407)

वार, दिनांक : गुरूवार, २२-०५-२०२५ | कमाल गुण: ८०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१६**

१) खालीलपैकी कोणाला मायक्रो ब्लॉगिंग स्थळ म्हणूनही ओळखले जाते?
अ) फेसबुक   ब) व्टिटर
क) कू   ड) यापैकी सर्व

२) पहिल्या संगणकाचा शोध कोणी लावला?
अ) टीम बर्नर्स ली   ब) चार्लस बॅबेज
क) मार्क झुकरबर्ग   ड) यापैकी नाही

३) जगभरातील अब्जावधी वापरकर्त्यांना सेवा देण्यासाठी इंटरकनेक्टेड कॉम्प्युटर नेटवर्कच्या विकसित जागतिक प्रणालीला काय म्हणतात?
अ) इंट्रानेट   ब) कॉम्प्युनेट
क) इंटरनेट   ड) सर्व्हर

४) सर्व इंजिन ऑप्टिमायझेशन म्हणजे ———.
अ) वेबसाईटची शोधातील वारंवारिता आणि प्राधान्य
ब) सर्च इंजिनमध्ये सामग्री होस्ट करणे
क) सर्च इंजिन विकसित करणे
ड) यापैकी नाही

५) ओटीटीचे पूर्णरूप काय आहे?
अ) ओव्हर द टेन   ब) ओव्हर द टॉप
क) ओव्हर द ट्रेन   ड) ऑन द टॉप

६) इंटरनेट एक्सप्लोर करण्यासाठी खालीलपैकी कोणता मार्ग वापरला जातो?
अ) ब्राउझर   ब) स्प्रेडशीट
क) क्लिपबोर्ड   ड) ड्रॉ

७) "सोशल मीडिया" साठी दुसरी संज्ञा काय आहे?
   अ) जाहिरात समाजीकरण   ब) ग्राहक निर्मित माध्यम
   क) मीडिया ऑप्टिमायझेशन   ड) ग्राहक जाहिरात माध्यम

८) खालीलपैकी ब्लॉगिंग साईट कोणती?
   अ) वर्डप्रेस   ब) टेलिफोन
   क) टेलिग्राम   ड) वरीलपैकी काहीही नाही

९) पत्रकारितेच्या अनुषंगाने बदनामी म्हणजे काय?
   अ) फेक न्यूज
   ब) जाणीवपूर्वक बदनामी करणारा मजकूर
   क) ऐकीव माहितीवर आधारित मजकूर
   ड) यापैकी नाही

१०) स्मार्टफोन हे कशाचे सर्वोत्तम उदाहरण आहे?
   अ) माध्यम एकीकरण   ब) टाईमपास
   क) संवाद   ड) यापैकी नाही

११) वेबपेज निर्मितीसाठीची भाषा कोणती?
   अ) श्री लिपी   ब) एच. टी. एम. एल.
   क) आय. एम. एस.   ड) यापैकी नाही

१२) सोशल नेटवर्क्समध्ये कोणती माहिती मोठ्या प्रमाणात सामायिक करण्याची क्षमता आहे?
   अ) ग्राहक अभिप्राय   ब) व्हायरल सामग्री
   क) विशेष कूपन   ड) विपणन संदेश

१३) इंटरनेटच्या माध्यमातून होणाऱ्या सेमिनारला काय म्हणतात?
   अ) वेबीनार   ब) युनिनॉर
   क) वेबेक्स   ड) यापैकी नाही

१४) कुकीज हे काय आहे?
   अ) वापरकर्त्याच्या माहितीचे जतन   ब) स्वयंपाकगृह
   क) मानसिक आजार   ड) वरीलपैकी काहीही नाही

१५) खालीलपैकी कोणती होस्टिंग कंपनी आहे?
   अ) होस्टिंगराजा   ब) फिनोलेक्स
   क) किंगफिशर   ड) नेस्ले

१६) भारतात पहिले ई–वृत्तपत्र कोणी सुरू केले?
अ) इंडियन एक्सप्रेस
ब) टाईम्स ऑफ इंडिया
क) द हिंदू
ड) यापैकी नाही

प्र.२ संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणतेही चार) **१६**

१) वेब ३.0
२) मोजो
३) ट्रोलिंग
४) मीडिया कन्वहर्जन्स
५) वर्ल्ड वाईड वेब
६) फेस बुक

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१६**

१) इंटरनेटचा उगम आणि विकास लिहा?
२) डिजिटल पत्रकारितेतून माहिती, शिक्षण आणि मनोरंजन उद्दिष्ट्ये साध्य होतात का ते लिहा?
३) मीडिया कन्व्हर्जन्सचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा?

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१६**

१) न्यूज वेबसाईट म्हणजे काय? सामान्य वेबसाईट्सपासून ती कशी भिन्न आहे ते सांगा?

किंवा

२) डिजिटल पत्रकारासाठी आवश्यक कौशल्यांची चर्चा करा?

प्र.५ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. **१६**

समाज माध्यमे म्हणजे काय? ट्रोलिंगच्या समस्येवर भाष्य करा?

Seat No.	

Set P

M.A. (Mass Communication) (Semester - IV) (New/Old) (CBCS)
Examination: March/April – 2025
Public Economics (MA24302)

Day & Date: Thursday, 22-05-2025 Max. Marks: 80
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question: **16**

1) Which of the following is also known as a micro-blogging site?
a) Facebook b) Twitter
c) Koo d) All of these

2) Who invented the first computer?
a) Team Berners Lee b) Charles Babbage
c) Mark Zuckerberg d) None of this

3) A global system of interconnected computer networks to serve billions of users worldwide is called ____.
a) Intranet b) Compunet
c) Internet d) Server

4) Search engine optimization is about ____.
a) Website search frequency and preference
b) Hosting content in search engine
c) Developing a search engine
d) None of the above

5) What is the full form of OTT?
a) Over The Ten b) Over The Top
c) Over The Train d) On The Top

6) Which of the following ways is used to explore the Internet?
a) Browser b) Spreadsheet
c) Clipboard d) Draw

7) What is another term for "social media"?
a) Advertising Socialization b) Consumer Generated Media
c) Media Optimization d) Consumer Advertising Media

8) Which of the following is a blogging site?
a) Word Press b) Telephone
c) Telegram d) None of the above

9) What is defamation in terms of journalism?
a) Fake news
b) Deliberately defamatory text
c) Text based on anecdotal information
d) None of this

10) Smartphones are the best example of what?
a) Media Convergence b) Time Pass
c) Communication d) None of this

11) What is the language for webpage creation?
a) Shree Lipi b) HTML
c) I.M.S. d) None of this

12) What information does social networks have the potential to share?
a) Customer feedback b) Viral content
c) Exclusive coupons d) Marketing messages

13) What is an internet seminar called?
a) Webinar b) Uninor
c) Webex d) None of this

14) What are cookies?
a) Save user information b) Kitchen
c) Mental illness d) None of the above

15) Which of the following is a hosting company?
a) Hosting Raja b) Finolex
c) Kingfisher d) Nestle

16) Who started the first e-newspaper in India?
a) Indian Express b) Times of India
c) The Hindu d) None of this

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**
1) Web 3.0
2) MoJo
3) Trolling
4) Media Convergence
5) World Wide Web
6) Facebook

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **16**
1) Write the origin and development of internet.
2) Write whether Information, Education and Entertainment objectives are achieved through Digital Journalism.
3) Explain the advantages and disadvantages of media convergence.

Q.4 Broad Answers. (Any One) **16**

1) What is a News Website? Explain how it differs from Normal Websites.

OR

2) Discuss the skills required for a Digital Journalist.

Q.5 Answer the following questions in details: **16**

What is Social Media? Comment on the Trolling Problem.